

75
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Έρωτ. Πιστ. III, 75 / 1970

A.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

*

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

19 Ιανουαρίου / 20 Φεβρουαρίου 1970

Αριθ. πρωτ. 42.

Προς

Τόν κ. Ξενοκράτη Δημοτικού
Επιτρόπου Γ' Περιφ. Αθηνών
Αθηνών

Λαμβάνω τινι τικιν, εις
επιτροπην της δευτ' αριθμ. 129/19-1-70
Υπευθύνου δ/χου, να υποβάλω
συμπληρώνων Απογραφικόν Έργον
για τού διδ/του Οικονομικόν Αβ
και να παρακαλέσω δια τού
2. βιβλία μετά 15 φωτογραφ. και ελασ.

Ο Δ/κός τού σχεδίου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ 20-2-1970

Συν.

2. βιβλία μετά 15 φωτογραφ.

Ἐξεταζόμενος τόπος (χωρίον, κωμόπολις) **Πυργετός**.....
 (πλαισιότερον ὄνομα: .....), Ἐπαρχίας **Τιργάβου**
 Νομοῦ **Λαρισίης**.....

Ὄνοματεπώνυμον τοῦ ἔξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος **Αθανάσιος Οἰκονόμου** ἐπάγγελμα **Αἰδάεκαλος**.....
 Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις **Πυργετός Λαρισίης**.....
 Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... **Δέκασι**...

Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες:
 α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον **Γεωργίος Μαγαλιῆς τοῦ Ἰωάννου**.....
 ἡλικία **76**..... γράμματικαὶ γνώσεις **Ἀπόφοιτος**.....
Δημ. Σχολεῖον τόπος καταγωγῆς **Πυργετός**..

β) **Νουθεσίας Θεμιστοκλῆς τοῦ Δημ. ἔτιω 70**
 Γραμ. γνώσεις: **ἀπὸ Δημοτικῆς**
Α. α. ΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖα ἀγροτικὰ περιόχαι προσήρξαντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖα διὰ βοσκήν ποιμνίων; - **Ὁ κάμπος διὰ ἐπαρὰν καὶ διὰ βοσκήν ὁ "Μεριάς"**.....

Ἐπῆρχον αὐταὶ χωρίοι ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστήματα; **Ἦσαν χωριστά**.....

2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησία; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα, δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς β) εἰς γαιοκτήμονας (Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς π.χ. Τούρκους) γ) εἰς Κοινότητες δ) εἰς μονὰς κλπ. **Ἔως τὸ 1905 ἀνήκον εἰς τὸν Μπαλῆν Γουλιέλμον. Μετὰ τὰ ἀποφασισθέντα εἰσεῖν οἱ Χαλκιδεῖς ἀπὸ Μεσᾶρας ἀπολερῶσαν τὸ 1911 καὶ τὸ 1929 διενεμήθησαν.**

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του διανεμομένην ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατόν του; **Τρίν. τὸ 1920 ἂν πατὴρ ἔδιδε χῆν. περιουσίαν του μετὰ θάνατον. Μετὰ τὸ 1920 ἐμοίραζε ταύτην ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του. Ἐνήθως**

β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τήν γεωργίαν ἢ μόνον εις τήν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τήν γεωργίαν καί τήν κτηνοτροφίαν ; .....

Ἀνέκαθεν ὑπάρξαν οἱ κάτοικοι γεωργοκτηνοτρόφοι.

2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καί εις τήν γεωργίαν ; Παιλιότερον πεχολοῦντο μόνον μέ τήν εὐχνην των. Σήμερον ἢ μέ τήν γεωργίαν.

γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εις αὐτά ; καί ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μέ ὀλόκληρον τήν οἰκογένειάν των ; α). εἰς τὰ κλη-

ματα τῶν τσιφλικούχων ἠργάζετο ὅλη ἢ οἰκογένεια ἢ ἔπαιρναν τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς παραγωγῆς β) τῶν μοναχικῶν ἐνοικιάζοντο ὑπὸ τῶν κατοίκων.

2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ; ...

ἤσαν φτωχοὶ γεωργοί.....

3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρήμα); $\frac{2}{3}$ τῆς παραγωγῆς εἰς εἶδος ἢ εἰς χρήμα; Ἐχρησιμοποιοῦντο καί ἐργάται ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καί γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομισθίον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἐπαχικῶς ἐχρησιμοποιοῦντο ἢ ἐντόπιοι ἐργάται ἄνδρες ἢ γυναῖκες διὰ θέρισμα.

4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί ἐργάται ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καί γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ἡμερομισθίον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἐπαχικῶς ἐχρησιμοποιοῦντο ἢ ἐντόπιοι ἐργάται ἄνδρες ἢ γυναῖκες διὰ θέρισμα. Πρὸ τοῦ 1910 ἐλάμβανον ἡμερομισθίον 120 - 200 ἀρχότερον εἰς εἶδος καί εἰς χρήμα.

5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καί δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐάν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; Ἐχρησιμοποιοῦντο ἢ ὑπηρέται (χουρμεκίαρδες) ἢ ἄλλοι ἐργάται ἢ ἄλλοι ἐργάται ἐκ τῶν περικύρων (κρανέα, ραψάνη, νεχέρη, καλλιπέδιλα κτλ.)

6) α) Οἱ νέοι καί αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπήγαιναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... ἔδω... ἢ... ἔξενιτευθεῖσαν... ὀλίγα ἀπὸ τοῦ 1912-13 εἰς Ἀμερικὴν.

β) Ἐπήγαιναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζῆδες), πρματευτάδες (ἐμπόροι) κλπ. ; .....

Ὁχι.....

δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καυσίν: α) τῆς καλάμιας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὄργωματος; ...

Ἐλιπαίνοντο ἀπὸ εὐς προεχθεῖς τῶν πλημυρῶν τοῦ Πηνειοῦ ἢ με κύν. καῦσιν τῆς καλάμιας μετὰ τὸν θερισμόν. γ. κα' "ρεβένια" καὶ ... περιβόλια με ζωϊκὴν κόπρον: .....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .. ἔο. 1938. (Ἀντιπρόσωπος λιπασιμάτων Ζησάκης Ἀστέριος τοῦ Κωνίνου).

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; .. ἔο. εἰδηροῦν ἄροτρον ἐκρημοποιήθη τὸ 1900 καὶ γεωργ. μηχαναὶ τὸ 1935 (πατόσα).

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατασκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἢ προμήθεια αὐτοῦ; .. εἰδηροῦν ἄροτρον μονόφτερον (χειρματός).

ἐκρημοποιεῖτο εἰς ὅλα τὰ κτήματα. Ἔως τὸ 1920 εἰσέχθη

τὸ ἀπὸ τῆς Λαρισῶν ἀρχότερον καὶ κατασκεύαζεν εἰς Πυργεῶν Ἀνατώνιος Ριζούλης τοῦ Γεωργίου.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοιχοῦς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. .... 12. χειροῦ λάδες

1. στρώσι (ραβδόξ)	5. σταβάρη	8. ὑψόμετρο	13. μπακλαβιά
2. ὄνι	6. θηλιάβρα	9. σταυρός	14. μαχαίρα (εχ. 2)
3. βάσις	7. βέρκα	10. κλάπα	15. ρόδα
4. φτερά	11. χεῖροῦ λάδες	11. χεῖροῦ λάδες	16. κλάπα
		11. χεῖροῦ λάδες	
		11. χεῖροῦ λάδες	

2) ἄροτρον (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρῆσει;) Ἀπὸ τοῦ 1935

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ..... " " 1953

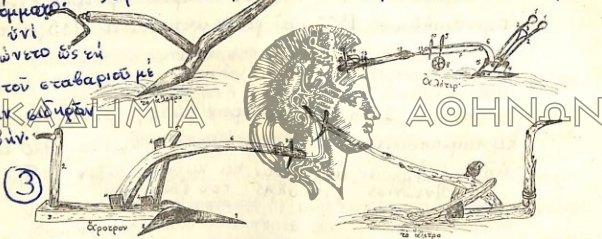
4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). τὸ ἔτος... 1953.

5) Μηχανή ἀλωνισμού .. τὸ ἔτος... 1934.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον τὰ κατασκευάσαν. αἱ ἰδίαι οἱ γεωργοὶ ἦσαν... δὲ... καὶ τεχνίται. ὁ Καραπόλιος Ἐλευθέριος τοῦ Μιχαήλ, ὁ Κωνῖνος... Σιωμός. κλπ

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιοῦμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα; Τὸ ξύλινον ἄροτρον ἦτο ὡς τὸ εἰκονιζόμενον ③ μὲ μόνην διαφορὰν εἶναι τὸ κουντούρι ἦτο

μονοκόμμα
καὶ τὸ ἔνι
ἐβηνώνετο ὡς ἐν
βάσει τοῦ σταβηριῶ μὲ
κακρὰν ἀκροφάν
λαβὴν.

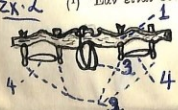

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον (1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

τὰ ἐξαρτήματα τῶν ἀρότρων ἦσαν (βλ. 1)	τὰ ἐξαρτήματα τοῦ
1. ἄχι..... 6. χεירוῦλαδα	1. ζυγοῦ (βλ. 2)
2. παράβολα..... 7. μπουκλήθρα	12. 1. ζυγός.....
3. κουντούρι..... 8. τρυπες	13. 2. ζεύγες.....
4. σταβήρι..... 9. ὀπή.....	14. 3. λουρί.....
5. σπάθη..... 10. ὀπή.....	15. 4. λαμπερές ἢ ζευλό- εγκνα.
11. φρίνα ἐπάθης	

Σχ. 2

(1) Ἐάν εἶναι δυνατὸν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νά μεταβάλετε τήν άνωτέρω άριθμησιν).

4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου άρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τήν άροτρίσιν ὄλων τῶν ειδῶν τῶν χωραφιῶν; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. - Ἰχνογραφῆσατε ἢ φωτογραφῆσατε τὸ ἐν χρῆσει ὕνι (ἢ τὰ ἐν χρῆσει, εἰάν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τήν χρῆσιν ἐκάστου.

Τὸ ὕνι τοῦ ξυλίνου άρότρου ἦταν 1) Μὲ τρεῖς κόγεις (ἤτοι διὰ τὸ ξεχέρωμα ^{ἐκ} 1) κ. 2) ζριχωτικό μὲ λαβὴ ἠὲ ἠὲ διὰ ὄργωμα ἰσχυ. 2).....

5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ άρότρου; Τὸ σχῆμα τῆς σπάθης ἦτο ἐπιμηκες ζπρὸς τὰ άνω μὲλις κυρτὸν.

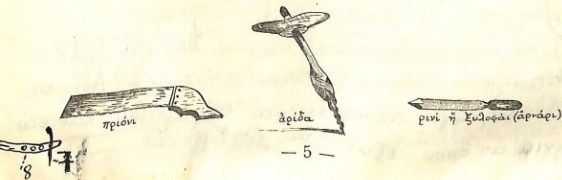
6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξυλου ἢ σιδήρου.

Ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξυλου κ. ἔφερεν εἰς τὸ κάτω μέρος ὄπιν δ' ἰσχυροῦ ἢ βιδιῶν λαβὴ τοῦ ὕνιου.....

7) Ἔργαλεῖα διὰ τήν κατασκευήν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ άρότρου (π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, άριδι, άρνάρι, ξυλοφαί κλπ.).....

1) Ἄριδα μικρὴ κ. μεγάλη. 2) Σκεπάρνι. 3) πριόνι... κ. 4) ζιμπλάρ (κοπίδι). 5) ζαεκοῦφι.

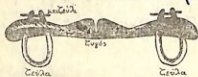
8) α) Διά τόν ἄροτον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἥμιονος, ὄνος. Πρὸ τῶν 1920.. βόες, κατόπιον.. καί ἵπποις ἡμίονοι.

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διά τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; Ἐχρησιμοποιοῦντο 2 ζῶα : βυνήθως, σπανίᾳ ἐν (ἀσολον) μετὰ τοῦ 1920

9) Διά τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἢ το (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ; Ὁ ζυγός πρὸ τῶν 1920 ἦτο ἀναγκαῖος. Σήμερον.. χρησιμοποιεῖται λαμαρία.

Ὁ ζυγός ἀπὸ αἰθέρινο ἄλγυρι καὶ εὐαῖο καρο..

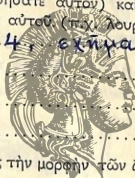

Ζεῦλα

Ζεῦλα

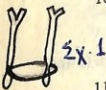
Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ (π.χ. λουριά, λουρα, ζεῦλες, πιζεύλια κλπ.). Σχ. 4, εἰκ. 2

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαίτερος τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας. ....

Σχ. 1

Σχῆμα ἕν (1)

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινοῦ, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγόν (πολλαχοῦ : λουρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διά τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν). ....

Σχ. 2

Λέγεται... λουρί... (Σχ. 2)

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ; Ἀπὸ τοῦ 1918.

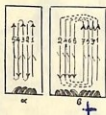
Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέμιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; Δένονται ἀπὸ ἐν.. λαμαρξία.. ἀλυσίδες.. ἐτά.. λαμαράνια.. καὶ ἐπὶ φαλάγγη ἀπ' ὅπου ἐξαρτᾶται τὸ ἄροτρον.

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὀργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλάκας (αὐλακίες) κατ' εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α) ;

τὸ ὄργωμα... παλαιότερον... ἐγίνετο... μὲ ἀνοιγομένας αὐλακίες (πῆγαινε - ἔλα) . ε.χ. α: μὲ ξυλάλετρο ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;
Σήμερον... γίνεται... περιφερειακῶς ἀνοικτῶς (ε.χ. β)

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐὰν ὑπάρχη ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμες, σιασιές, μεσθρέδες κ.λ.π.) ; **Με τὸ ξυλάλετρο ἢ ἑπορά καὶ τὸ ὄργωμα ἐγίνοντο κατ' εὐθείαν εἰς ὅλοκληρον τὸν ἀγρόν. Σήμερον... γίνεται... μὲ... ἑποριές.**

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; μὲ αὐλακίαν ; .....

Ἡ... σποριά... ἐχωρίζετο... μὲ αὐλακία. .....

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιηθῆται ἄροτρον ; **Δέν... γίνεται... ἢ... ἑπορά... τοῦ σίτου.**
ἢ ἄλλων... δημητριακῶν... μὲ... σκαπάνην. .....

- 7) Ποῖοι τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρῆσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί: καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. **Παλαιότερον ἢ διάνοιξις αὐλάκων... ἐγίνετο... μὲ... τὸ ὑνί... βαθιά, περιπῶν... ὡ... πῶν... τοῦ... κατ' ἡμέραν... γίνεται... μὲ... τὸ ὑνί.**

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σπορᾶς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Εἰς ὄλα τὰ ὀργώματα γίνεται ἡ ἰδίᾳ χρῆσις.....

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σπορᾶς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποῖαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά· π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν ἐγίνοντο δύο ὀργώματα· Ἐπίεσις καὶ ἡμέρον. Ἐπὶ τὸ πρῶτον τὸν Αὐγούστου καὶ τὸ δεύτερον τὸν Ὀκτώβριου μετὰ ἀπὸ βροχίνης καὶ λέγεται διβόλις.....

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Γίνονταν ἕνα τὸν Ὀκτώβριου γὰρ τὰ «χωπένη καὶ χέρτα» καὶ τὰ ἄλλα ἢ τὸν Δεκέμβριον καὶ Μάρτιον (ὁμοίως), ἐπὶ τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Μάρτιον ἐκείνη τὴν ἰδέαν. Ἐπὶ τὸν Δεκέμβριον καὶ τὸν Μάρτιον ἐκείνη τὴν ἰδέαν.

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρονάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἀφήνεται εἰς ἀγρονάπασιν ἕν ἔτος.....

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιεργείας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποῖαν ἐποχὴν; Ἐν ἡ δύο διὰ τὰ ἀμητριακὰ ἡ ἀγρονοῦ Ὀκτωβρίου καὶ Μαρτίου καὶ τὰ φασόλια (Μάρτιον ἢ Ἀπρίλ-Μαίον) ἡ ῥεβύθια (Ὀκτωβρίου-Μαρτίου)

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; Παλαιότερον

τὸ καχάρι (τροβάς) Σήμερα ὁ κουβάς. Ἀπὸ τοῦ κουβά λαμβάνεται ὁ σπόρος ἢ διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτριάσιν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῆ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; .....

Ο. καθαρισμός... γίνεται... μὲ... τὸ... ξυλοβίδερο, {Λαβ. ἢ τῆ... βουκέντρας} {βχ. α.}

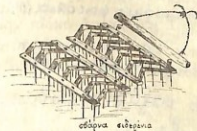
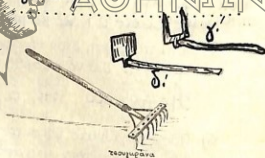
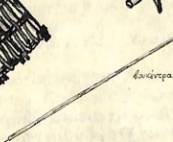
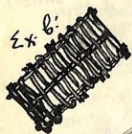
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργωμα ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Μετὰ... ἀπὸ... καθέ... ὄργωμα...

γίνεται... τὸ... σβάρνισμα... μὲ... τὴν... εὐάρνα {βχ. β.}

3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού δὲν ἔχουν ὄργωθῆ (μὲ σκαλίδα, τσαπί κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφή ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ, πού δὲν ἔχουν ὄργωθῆ, ἐγίνετο μὲ τὸ βιέλι {βιέλι} ἢ τσάπα. {βχ. γ. δ.}

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΘΗΝΩΝ

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

Εκάστου και παραθέσατε ίχνογράφημα ή φωτογραφίαν) **Σό. Δικέλι,**
Σό. (Φκέλι) . ή . τσάπα . κι . ο . μπαλτσάς . . . . .

6) Ποία πρόσωπα βοηθούν τον ζευγολάτην (ή ζευγάν) εις τὸ ὄργωμα και πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὡς και αἱ ἐργασίαι πού ἐκτελοῦν
Συνήθως . βοηθός . καὶ . ζευχολάτην . . εἶναι . ὁ . μικρός . υἱός . . ή . ἄλλο . μέλος . τῆς . οἰκογενείας . . . . .

7) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ή καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σποράν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορά και ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. **Διὰ τὰ ὀσπρία ἀνικαθεν χρησιμοποιῶνται τὰ πιό ὑγρὰ χωράφια. Διὰ τὰ φασόλια ἐγίναντο βόρξωματα κ σπαρτός. Μετὰ 20 ἡμέρας ἐκαίεται ἡ ἀραιώματα. Σήμερον λιπαίνονται. Διὰ τὰ ρεβύδια ἐγία χωράφια κ βόρξωματα.**

8) Ποία χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ή καλλιεργοῦνται) διὰ τροφάς τῶν ζώων π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ά. **Διὰ ρόβη . χρησιμοποιῶνται τὰ "ρεβένια", διὰ τριφύλλι οἱ ποταμιές. Σήμερον χρησιμοποιεῖται . κάθε . χωράφι . πού . πρέπει . νά . ζεκουρα- σθῶ .**

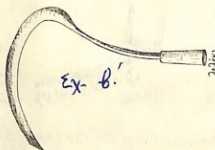
9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ή σήμερα) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων ἔσπερνοντο ἡ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἡ πρασιές (βραγιές) και ἄλλως. **Δὲν . γίνεσται . καλλιέργεια . γεωμήλων . εἰς . Πυργετόν .**

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα και ἰχνογράφημα ἡ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

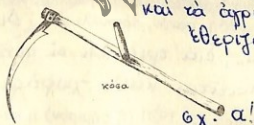
π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) **Μὲ τὸ ὀδοντωτὸ δρεπάνι... καὶ τὸ λελεκι.** {εχ. α' καὶ εχ. β'}

Ἐάν ἦσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

2) Μὲ δρεπάνια ἢ με πρία ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). **τὸ τριφύλλι καὶ τὰ ἀγριοχόρτα ἐθερίζοντο με κόσσα** {εχ. α'}

3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὀμαλή ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

Ἡ κόψη τοῦ δρεπανιοῦ ἦτο ὀδοντωτή ἐπὶ δρεπάνι καὶ ὀμαλή ἐπὶ λελεκι. {εχ. α' καὶ εχ. β' ἐρωτ. 1 αὐτῶν}

4) Πῶς ἦτο κατασκευασμένη ἡ χειρολαβή του; (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

Ἡ χειρολαβὴ ἦτο ξύλινη ὁ δὲ σιδηρέσιος σκελετὸς ἐλέγετο δρεπανο. {εχ. β'}

5) Ποιος κατεσκεύαζεν αυτά τὰ θεριστικά εργαλεία (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ά.) **τὰ δρεπάνια... ἐπρόφθησαν το... ἀπὸ**

ἐν Λαρίαις ἢ Λιτόχωρον Κακερίνους. τὰ λελέμια κατεσκευά-
σαν οἱ "χάλκιοι εἰς τοὺς ἰσθμοὺς" τοῦ Πυργαίου

6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μετὰ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκρίζωσης καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὄσπριων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθιῶν) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) **Ὁ... θερισμὸς... τῶν... δημητριακῶν... δὲν ἐγένετο**

δι' ἐκρίζωσης, τῶν... ὄσπριων... ὁμωσὶ φασόλια-ρεβύθια, καὶ
εὖς ρόβης ἐγένετο ἵσθμια, δι' ἐκρίζωσης.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μετὰ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. **Σ. ἔ... 15... ἐκ... περίπου... ὕψος... ἀπὸ... τοῦ... ἐδάφους... Σήμερα γίνεται εἰς ὕψος 35 ἐκ.**

2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσι) εἰς τὸ χωράφι μαζί με τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται).....

Ἐλέγοντο... λέγονται "μπορφαλοῖ".

3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοῦς τὰ δράγματα (δραχμῆς, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θεριστὰς ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα; **Ὅχι... χεριές... καταθετοῦσαν ἐπὶ τοῦ... ἐδάφους... οἱ... ἴδιοι... οἱ... θεριστὰς.....**

4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστὰ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρῶνται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) **Ἐκαποθετοῦντο**

πολλὰς... χεριές... μαζί... αἱ... δὲ... κεφαλαὶ... τῶν σταχυῶν
ἔβλεπον... πρὸς... μίαν... κατεύθυνσιν... Οἱ... χεριές
ἦσαν... ὅσες, ὅσοι... καὶ... κάποιος... παῖς... ἔφθανε... δ... θεριστὴς
νὰ θερίσῃ, χωρὶς... τὰ... μεταινιθῆ... πέραν... τοῦ... ἐνάς
βήματος.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχού κα-
 λούνται ἀγκαλιές. ? Ἐλέγοντο Χερίσσι.....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλου τόπου καὶ ποῖον ; ? Ἐθέριζον ἄνδρες
καὶ γυναῖκες. ἐπέπιοι. Οἱ... ἔχοντες ὄμως
πολλὰ... στέμματα... προελάμβανον θε-
ριστάς. εἶτε... τὸ πρῶτον ἢ ἀπὸ... ἐπιχωρήσαν-
τα - Κράνα - Σκοίνα

2) Πῶς ἠμείβοντο οὗτοι ; με ἡμερομισθίον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβὴ εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθίον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνευ
 φαγητοῦ ; (Παραθεσάτε με τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). Πρὸ κοῦ. 1980. ἠμείβο-
ντο μὲ... ἡμερομισθίον. 1,80 - 2 δραχμ. Ἀρχαίτερον
ἠμείβοντο... ἑκαπῆς, καὶ... πολλὰς καὶ με...
παραχίν... φαχικῶν. Συνήθως... ἠμείβοντο
εἰς... εἶδος.....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμὸν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἔναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; Αἱ... γυναῖκες.
ἔφερον... ἐπὶ... ἀριστερῶ... χερί... περιτύλιγμα.
ἀπὸ... κομμάτι... ὑφάσματος ἢ... μαντικί. Οἱ...

ἄνδρες πῶν χρυσαποιοῦσαν... λελέμισα... τὴν Πα-
λαμαρία, κατὰ... τὴν... ἔναρξιν... τοῦ θερισμοῦ... ἔδενον
ἄσχημα μετὰ τὴν ἴσην τὴν μέσην διὰ
νὰ μὴ ἀνοίξῃ ἢ "Κατίνα", (μέση καὶ πονοῦν.

4) 'Εδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; . **Ναὶ.**
**Συνήθως ἀρχίζαν ἐν θερισμῶν ἐν Δευ-
τέρα... Κατὰ... φερά ἐν Σεπτεμβρίου.....**

5) 'Ετραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. **Ναὶ τραγουδοῦσαν**
διάφορα... τραγούδια κυρίως αἱ γυναῖκες. Ἐπὶ
"χοιτοῦμα", (διαλείμματα), οἱ πρῶτες πιάνοντα
ἐκὸ χωρῶ... (βρίπτ... βυν... τετραδίου).....

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθήριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχους ποὺ μένου ἀθήριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ με τοὺς ἀποκοπέντας στάχους πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔθιμον. **Προθένα δὲν ἀφῆκαν μέρος ἀθήριστον**

Οἱ... πρῶ... πολλοὶ τοὺς... πρῶτους... ἐτάχους
ποῦ... ἐθερίζον... τοὺς... ἐπλέκον... σταυροειδῶς
καὶ... ἔκαμαν "χένη", ἐκὸ ὅποια... ἐκρη-
μοῦσαν... κάτω ἀπὸ... ἐκὸ... εἰκονοστάσι.

Κατὰ... ἐν... ἐποράν... ἐπαιρναν... μερικὰ ἐτάχους
ἀπὸ ἐκὸ "χένη" καὶ τοὺς ἐπόρους ἐρρίχον ἐκὸ

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων. **Βικάρη τῆς ἐπορᾶς.**

1) Πότε ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχους εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; **Ἐκὸ... πρῶ... γὰρ ὥρας... ἐκοπταν**

καλαμιά... καὶ... ἔκαμαν... ἐκὸ "δεματικὸ" δηλ. γχοινί.
Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν, ἐκὸς... ἐάν... κρατᾶτε, ὅποτε
ἐδένετο... μετὰ... 1-2... ἡμέρας.....

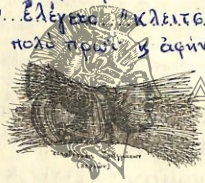
2) Πώς έγινε το δεμάτιασμα ; Ποίος έδενε τους στάχους και ποίος τους μετέφερε και τους παρέδιδεν ως χεριές, άγκαλιές ; Πώς έδένοντο με κοινά σχοινιά, με σχοινιά κατεσκευασμένα από βελονοειδείς θάμνους, π.χ. βρούλα, σπάρτα κλπ. Κατά το δέσιμο των δεματιών μήπως έχρησιμοποιείτο και έργαλείον τι ; Περιγράψατε λεπτομερώς την έργασίαν ταύτην μετά παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ή φωτογραφιών.

Έδενε ο δεματίας (μπαχλατζής). εἶς ἐκ τῶν θεριστῶν.
 τὰ ἔδινε μὲ τὸ δεματικὸ κέ. ὁποῖο κατεσκευά-
 ζετο ἀπὸ καλαμιές. τὸ δεματικὸ τοποθε-
 τοῦθε. ἂ. θεριστής, βάδοντας... ἐπάνω του 4:5
 χεριές. γάχνα... Ὁ "μπαχλατζής" τὸ ἔδενε. Διὰ
 τὸ ἔξιμο... χριδικοπαιρῶθε... ἕνα ξύλινο
 ὄργανο, πῶν... ἔλεγε "κλειτείνικα". τὸ δεμα-
 τικὸ έγινε ποτὸ πρῶτον ἂ φέινετο γέ δροσερὸ
 μέρος διὰ τὰ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

σχ. 4.

ΑΘΗΝΩΝ
 διατηρησῶν
 μαλακόν.

3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμο ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνε-
 κεντρῶνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα
 δεμάτια συνεκεντρῶνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; Μετὰ
 τὰ δέσιμον ἐτοποθετοῦντο... ἕνα 10 δεμάτια
 (ρεβένια). ἕτσιμα διὰ φόρωσιν... Ἡ πάλι
 τὰ ἐτοποθέτουσιν... ἄλλα... ἕ... ἕνα... μέρος τοῦ
 ἀγροῦ (Θημωνιές). μὲ τὰ... γάχνα πρὸς τὰ
 κέντρον

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων. Στὰ ρεβένια οἱ Θημωνιές ἐφράνοντο μετὰ
 λιούργια ὅσο νὰ ἀλμυρῶσιν
 πρὸς προύλαξιν ἀπὸ τὰ ὄσα

1) Ἀπὸ τότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
 σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς... *Δεν... ἐκαλ-
λιεργήθησαν... ποτέ... πατάτες... εἰς Πυργεῶν.*

- 2) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνη, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....

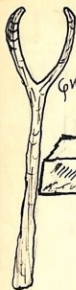
στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

- 1) Ἐσυνηθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζῶων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανὸν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγένετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. *Ἐκρένοντο μὲ τριφύλλι,
βίκον καὶ ἀγριοχόρτα. Ἐκαλλιέργετο τὸ τριφύλλι μὲ τὸν ὄρθωμά του
ἐπὶ ἐμβρίου; διδόσκει τὸ Νοέμβριον, κριθὰς τὸν Ἰανουάριον ἕως τὸν Μάρτιον
ἢ σπορὰ. Μετὰ 2-3 μῆνας τὸ α' μαχαίρι, ἐξηραίνετο ἐπὶ τόπου 3-4 ἡμέρας.
Τὸ κπαλλάρωμα ἐγένετο μὲ χειροποίητες καβόνες ἐπιποθιμύετο.
Ὁμοίως ἐγένετο ἡ καλλιέργεια τῶν βίκων. Μόνο τὸ πού ἐγένετο ἕνα ἔργον
μα, ὃ θέρμας μὲ κόβει ὅπως καὶ ἐπὶ τριφύλλι. Ἡ δὲ ξήρανσις τοῦ
χόρτου διήρκα 8-10 ἡμέρας. Ἔως τὸ 1910 τὸ χόρτο ἐγένετο ἐτλοῦπες,*

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ά.). ... *Σανὸς... Δεν... ἐκαλλιεργήθη... εἰς Πυργεῶν*

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φκούλι

καβότσα

φωτογραφίας) **δὲ** "φκούλι", .. καβότσα... χιὰ ἐὸ...
μπαλάρισμα, "πέτρες.. κουριάς" .. χιὰ τὸ δέ-
ξιμο.. εἰς.. μπάλες.....

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

α. 1) Μεταφορά τῶν δεματιῶν πρὸς ἀλωνισμόν. Συνκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἀλώνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. **τὰ δέ-**

μάτια μετεφέροντο διὰ τῶν δῶνων εἰς τὰ ἀλώνι.....

2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς ἀλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σφρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένως τρόπος τοποθετησεως. **τὸ χωράφι**

**ἐλέγξτε ἀλώνι. τὰ δεμάτια ἔταποθε-
τοῦντο περιφερειακῶς γὰ ἀλώνι.....**

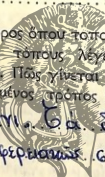
3) Ὑπῆρχεν ἀνάκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἀλώνι διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἀχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἀλώνι; **τὰ ἐλώνια πολλάκις**

ἔχινοντο προσωρινά, ὑπῆρχον ὁμῶς καὶ μόνιμα τοιαῦτα. Ὁ χωρισμός τοῦ γεννήματος ἀπὸ τὰ ἀχυρα, ἐγένετο πάντα εἰς τὸ ἀλώνι

4) Ποῦ κατασκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἀλώνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποῖαν θέσιν; **τὰ μόνιμα ἀλώνια ἐχίνοντο εἰς ἰ-**

διότικτα κτήματα. Προσωρινά δέ.. εἰς κοινοχισμὸν χωροῦς, ἔξωθεν τοῦ χωρίου, εἰς τὰς θέσεις "Γελαδαριά" καὶ "Καρνέ"

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΛΩΝΙΣΜΟΥ

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
 ἐὰν τοῦτο ἀνήκει εἰς πολλές οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
 σίς του, δηλ. μὲ ποῖαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; *ἔα ἀλώνι*

ἀπὸ κε. γρόν. κακακεναεσ. ἡ. δε' ἐν' ἕκασ. Κακόπιν ἀδείας
αὐτοῦ... ἐδίδοτο κατὰ γειράν. κ. εἰς ἄλλους. καλλιερμειῶν
τὰ ἐπόμενα ἕξ ἐὰ εἶχον ἐλοικατὰ γειράν (ἐγίνοντο κ.

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; ..... *ἀπὸ 7*

ἔο ἀλώνισμα. ἀρχεται. ἀπὸ τὰ μέσος Ἰουνίου καὶ
λήγει μέσος Ἰουλίου. Παλιότερα ἀρχίζε ἀπὸ τῆς 20

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
 λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον ἐκ
 ἐστρωμένον μὲ πλάκες). *Ἰουλίου*
μέχρι

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
 διάγραμμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) *ἔα.. ἀλώνια.. ἴσα..*

χωματάλωνα.. εὐραχθῆναι. διαμέτρον. 30-35 ποδῶν.

ὑπῆρχε. δε. κ. ἐκώδτετο μέχρι τελευταία.. κ. ἐν πετράλω-

των. ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἕκαστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
 ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνου : καθαρισμὸς αὐτοῦ καὶ
 ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
 χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
 καὶ ἀχύρων). *ἔα.. ἀλώνια.. κατεσκευάσαντο..*

κάθε χρόνο.. πρὶν.. ἀπ' τὸν.. ἀλωνισμὸν, ἀφοῦ
ἑκαθαρίσῃτο.. ὁ.. χώρος.. ἀπὸ τὰ.. χορὰ με
τήν.. βοήθειαν.. τρώπας καὶ ἐκούπας..

- 9) Ἡ ὡς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
 σμοῦ γίνεται ὀρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἡ προετοι-
 μασία τοῦ ἀλωνιοῦ.. καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ..

ἀλωνισμοῦ.. γίνονται.. τὸν Ἰούνιο, χωρὶς.. ἰδιαιτέραν
προείρησιν ἡμέρας.. καὶ ὥρας

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματιῶν, ὅπου
 ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὡς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχῶν πρὸς ἀλώ-

νισμόν; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰοδηήποτε ἄλλον.

Ἄλωνόβουλος δὲν ὑπῆρχε, ἀλλὰ ἐστὶ κέντρο τοῦ ἀλωνιοῦ ἐκ-
ποθεεῖται ὄρθια δεκάτη ἓνα δεκάτη, μετὰ τοὺς ἐτάχεις πρὸς
τὰ ἑπάνω. γύρω ἀπὸ αὐτὸ ἄλλα ὄρθια δεκάτια λίγα,
πλαγίως μετὰ τοὺς ἐτάχεις ἑπάνω κ. ὅ. κ. Ἐξήνεντο 2 μέτρα
περίπου χωρὸς κενὸς γύρω-γύρω ἐκτὸν περιφέρεια τοῦ
ἀλωνιοῦ.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦ-
ήσεως ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

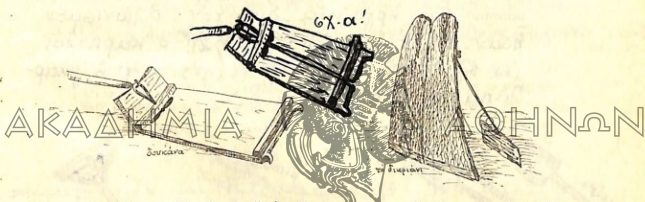
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησην τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατή-
σεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένου ζώου (βοῶν, ἵππων κλπ.).
Πολλοχοῦ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθέτως εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλω-
νιοῦ ἕνστιλος, ἕνστιλος δύο μέτρων (καλούμενος στηθερός,
στρηνόλουρας, βουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου εξαρτῶν-
ται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦν-
ται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλι-
κῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», κατ'αὐτῶ νὰ κόβουν τὰ στάχυα. . . . .

Τὸ ἀλώνισμα πρὸ τοῦ 1912 ἔχιντο μετὰ
βόδια, ἀρχότερα μετὰ ἄλογα. Περιφέροντο κυκλι-
κῶς τὰ ζῶα γέροντας εἰς βουκάνη καὶ ἔκα-
ναν τοὺς ἐτάχεις ἀχυρῶ ἀποχωρισμένου τοῦ
καρπῶ.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ
ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινί ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνό-
στυλον μετὰ τὰ ζῶα; (Εἰς τινος τόπους δένεται τὸ σχοινί εἰς θηλειάς,
αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους
εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στῦλος εἰς τὸ
μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδε-
μένα εἰς σειράν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν
λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται
ἀκόμη) ἀλωνισμὸς κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες και σχετικας φωτογραφιας η ιχνογραφηματα) ^{Γα. βόδια. εχωντο}
 εκο θυρο. που. εκο. κεντρο. καν. εκο. λαυρι. περνασε το εια-
 βαρι με της μπουλιθρας εκο. εια. εα. ρη. εδενεκο η δουκανη.
 Μεντα ελασα... η δουκανη. εδενεκο. εκο. παλανε. εβη. ο ποτε
 εσυριζταν. εκο. ελασειδε. με. κεντρο. εβη. λαυρι. (εχ. α.)

γ) Που αντι του αλωνισμού δια των ποδων χρησιμοποιειται και μη-
 χανικον αλωνιστικον μεσον. π. χ. χονδρη επιμηκης σανις εις
 εν τεμαχιον η δυο, προσαρμοζομενα. Αυτη ωπλισμενη εις την κάτω
 επιφανειαν δια κοπτερων μεταλλινων ελασμάτων η αποσχιδων
 σκληρου λιθου εξαρταται εκ του ζυγου εξευγμενων ζωνων, συρεται
 δ' ουτω κυκλικως εντος του αλωνιου επι των εστρωμενων σταχυων
 δια τον αλωνισμον των.

Σημειώσατε, εαν απαντη εις τον τονον σας το αλωνιστικον τουτο
 μηχανημα η αλλο τι, το ονομα αυτου (π. χ. δουκανα, δικριανη,
 βωλόσυρος), περι της κατασκευης του, το σχημα και τας συνηθεις
 διαστασεις. Απο που το επρομηθευοντο παλαιότερον και σημε-
 ρον. Επίσης πως γίνεται η χρησης του και δια ποια δημητρι-
 ακα. Ηλωνιζοντο (η αλωνιζονται) ολα τα δημητριακα με αλωνι-
 στικον μηχανημα; Μήπως π.χ. η κριθη και τα οσπρια (κουκιακι,
 ρεβιθια κ.α.) ηλωνιζοντο δια των ποδων ζωνων ζευγνομενων και
 περιφερομενων επι των σταχυων τουτων; Εξηρειμοποιετο

η διφυλης δουκανη. ωπλισμενη. κάτωθεν. της. δια. κοπε-
 ρων. ελασμάτων. η. αποσχιδων. εκλυρας. πέτρας. Γα.
 μετεχειρι. ζωνοεντοποι. η. εφεροντο. εν. Ακρι-
 εις. η. Χαλκιδικης. Ο. αλωνισμος. των. φακολιων. κονικων
 η. κριθης. εχινετο. δια. των. ποδων. των. ζωνων. ζευγνομενων
 δια. χονιου, πο. οποτε. εχικαιεγε. ολιεις. γυρω. απο
 τον. λαιμον. των. ζωνων. και

ελεγετο "ζωιατμας",
 (βλεπε συν. επιρ. ιδιον)

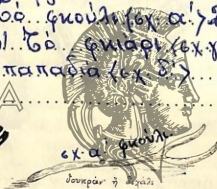
δ) Από ποίαν ώραν τής ημέρας αρχίζει ο άλωνισμός, κατά ποίαν δέ διακόπτεται διά τήν επαναληφθή τήν επομένην. ;.....

Ο άλωνισμός αρχίζει με την ανατολή του ήλιου. Η βερώνια των δεμακίων αρχίζει σεις 4 το πρωί και ο άλωνισμός διακόπτεται, όταν έτελείωνε όλο τό εργομο των σταχυών η έβουν έλεγαν τό χινο τιμα με τό άχυρα και εχιτετο. "λαρνί"

12) Ποία άλλα άλωνιστικά εργαλεία είναι εν χρήση; (Είς τινος τόπους χρησιμοποιείται επίμηκες ξύλον, τό όποιον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δοκράνι κλπ., έχει τό άκρον οδοντωτόν υπό τήν κατωτέρω μορφήν):

τα εργαλεία διά τόν άλωνισμόν ησαν 1) τό φκούλι (α γ δ) τό καρπούλι (α β γ) 3) τό φκιάρι (α β γ δ) 4) η γκαρλάπα η παπαδιά (α β γ δ)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

5) Κατά τήν διάρκειαν του άλωνισμού ο γεωργός με τό διχάλι η τό δικράνι, έρχόμενος γύρω εις τό άλώνι, ρίπτει εντός του κύκλου τόν όποιον διαγράφουν τά ζώα η τό άλωνιστικόν μηχάνημα τούς άκόπους στάχους ; .....

Ναι με τό φκούλι

14) "Ητο εν χρήσει ειδική άλωνόβερρα διά τήν οδήγησιν και τό κτύπημα των ζώων ; (Έν Κρήτη λέγεται αύτη βουκέντρι άλλαχού φ'κέντρα). Πόσον μήκος είχε και ποία η κατασκευή της; (Σχεδιάσατε τήν ράβδον αύτήν). (Βλέπε κατωτέρω εικόνα). "Κπηρχε ειδική άλωνόβερρα η "άξιόαλη". Ητο βέρρα επιμήκης από Πετρόμελο (μέλιο του δάσους) η όποία έφερε στό εμπρόσθιο μέρος ακίδα (καρφι). Έχρησιμενε

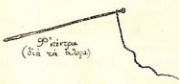
αξίαλη

εάν ώρολογι δώσει έδίκωναν προς τόν ορίζοντα ζώνωσι έλεγον π.χ. α δύο άξιόαλες ήλιο έχουμε μέχρι να βασιλέψω άξιάλη στό άλλο άκρο είχε εβφίνωμένο τό ξυλοσίδερο"

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

.....? Ἐλέγετο "εὐρώμα".....
 .....

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχισθοῦν διὰ νὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

Οἱ... ἀλωπιθεθέντες. βεῖαχες πρὶν λιχισθῶν. ἔλεγοντο "εὐρώμα"

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικὰ του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοί ἀλωνιστοὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τροπᾶνδες, καλούμενοι ἀλωνιστοὶ καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βόδια ἢ ἀσπυρὰ καὶ ἀνελάμβανον τὸν ἀλωνισμόν.

Ἄλωνιζε ὁ ἴδιος ὁ... γεωργὸς ἢ ἂν... εἶχε... ἕνα... ζῶο... ἀλωνιζε... με... ἄλλον... γεωργὸν... ποῦ... εἶχε... ἐμείνος... ἕνα... ζῶο... Δηλ... ἐγίνετο... "εὐμπροί",...

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

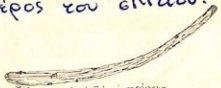
...Ἐμπρός... τῶν ἀνωτέρω... μέσων... με... ζῶα καὶ ἐργαλεῖα... ἄλλος... τρόπος... ἀλωπιεμοῦ... δὲν ὑπῆρχε... Μόνον... διὰ τὰ φασόλια... ἐκρυσθιμοποιεῖτο... κόπανος.

- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο... ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο... πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; Ὁ κόπανος διὰ τὰ φασόλια... ἐλέγετο "εὐμπροί", ἢ κόπανος. Ἐγίνετο... ἀπὸ... ξύλου... λεύκης, εἶχε... μῆκος... 1... μέτρο, διάμετρο 4-5 ἑκατοστά καὶ... ὄχιμα... κυλινδρικό καὶ ἐπίμηκες.

20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθῶν κλπ.).. **Ἡ χρῆσις τοῦ κοπάνου**
ἐγένετο μόνον ἐπὶ φακῆλια, εἰς τὴν αὐλήν, καὶ
κουτσέλι ἢ ἄλλο μέρος τοῦ ἐπιχω.

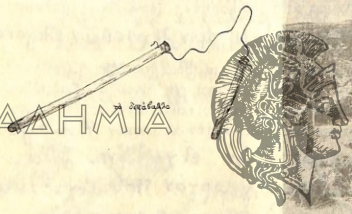
κόπανος στρογγύλος

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάειν
 μέρος αἰῶν δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ἄμοιβῇ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν; **Ἡ χρῆσις τοῦ κοπάνου ἐγένετο...**

ἀπὸ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ παραγωγῶν.
(2-3 ἢ περισσότερα) Παιλιότερον οἱ κειφλικαῖδες
προελάβανον ἄτομα ἐπ' ἀμοιβῆς. Αὐτὰ δὲν ἔχον

21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα;
 Ἐγένετο τοῦτο ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἢ ἐπὶ ξύλου; Πόσαι
 στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σταχύων ἐκοπανίζοντο τὴν ἡμέραν;
 Τὸ κοπάνισμα ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ καρποῦ ἢ

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

..... Δέν. ἐκοπάνισον. αἱ. ἐκὰχυνες τῶν
..... ἐξόν.....

22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ; . *Ναί. ἐτραγουδοῦντο. ὅσα :*

*"Ἐρῶς περδικοῦ λες. κάθονταν. ἐκόν. Πυρρακό (ἔστων. Π. ἦρχο
4 ἢ μὰ κοίκαει καὶ τὸ μαγὸ κι ἢ ἀλλοι κατὰ Πούρλια
* ἐρίει ἢ κινυρότερη κώϊφθόρα κι καὶ λέει :
Ὁ... Μπῶς. ἤρῶς. μῶς. ἔρχεται. με... 18. χιλιάδες. ... → Οὐδὲ
ἐστὶ Πούρλια
παίρνει
ἡγῶκε κι*

23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήσις ἀλωπιστικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας ^{ἐστὶ Πούρλια} Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συμμεταρσιμὸς κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) ^{παίρνει} *Χρῆσις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς*

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΕΛΦΙΝΩΝ
Κηροπόλις ἐγένετο τὸ 1934. ὅταν ἐπρομηθεύθη ἑκ. Πυρρακοῦ
*Εὐάγγελος Ντεβάς τὸν Μιχαήλ. Ἐλειτουργῆ με κατὰ ἢ (ἀπμο-
β'. Δίχισμα μηχανῆς).*

1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχους, ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχισμα ; πῶς λέγεται τοῦτο ; (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

*Ὁ... ἀλωγισμένοι. στάχους. ἐλέχοντο. "βερῶμα"
... ἢ. ἀνωφρευόταν. με. τῶν. "μαρλάπα. ἢ. Παπαδιά,
καὶ... ἐν... βουχεῖα... ἐμαδῶντω. εἰς ἢ πολέμα-
τα. με. τὸ. "ἀπροφάκαλα", ἐκούπα. κακεμέν. ἀκρίτη
ἀπὸ εἶδος μικρὸν
θάρνον.*

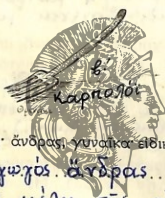

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ; Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμόν τοῦ ἀχύρου

από τον καρπόν, καρφώνεται τι επάνω εις τον σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο; Ὁ... ἑχνημαξί... -

μενος... ὠρὸς... ἔχει... ἑχνημα... ἐπίμημιες καὶ...
θῆων... παρὰ ἄλλων... πρὸς... κῆν... θάλασσαν...
ἀπὸ... βαρῶν... πρὸς... Νότων... Ἐλέχτο δὲ "λαμνί".

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο... Ὁ... λιχνισμα...
ἔχνηστο... μὲ... τὸ... φτυάρι, α' καὶ... τὸ... καρπολόι, β')

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνᾶ (ἀνέμιζει)· ἀνδρᾶς, γυναῖκα, εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
Λιχνᾶ... ὁ... παραγωγὸς... ἀνδρᾶς... ἢ... γυναῖκα, βοηθὸς
μενος ἀπὸ... 1-2... μέλη... τῆς... οἰκογενείας... σου...
4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ
λιχνισμα παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦν-
ται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοῦς κον-
τύλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτερον ἀλώ-
νισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων... μὲ τὸν... καρπὸν...
μετὰ τὸ... λιχνισμα... λέγονται "κότβαλα". Γιὰ... τὰ κότβα-
λα ἐνηθίζετο... ἄλωσιμός μὲ... καὶ... πόδια τῶν
ζώων... ὁ... ἔλεχτο "καϊακῶς" (ὅπως... τὸ κριθᾶ-
ρι) ἔρωτ. 118. Ἀπεχωρίζετο ὁ καρπὸς ὑμὲν δερμόνι.
5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζώων διὰ τὸ δευτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἀλώ-
νισμα ; Ποῦ ἀπαντᾶται τὸ ἀλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα και καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο .....

..! Ὅπως.. ἐκ κύν.. ἐρωτικῆν.. 11 Ἐξήγεκο.. ἢ ζεύξις.
 Ἐβουκθίζεκο.. εἰς τὰ κριθάρη.. δ.. κρόπος.. αὐκός
 καὶ.. λέγεσαι..! Ἐβακμας.. Ἐξήγεκο.. καὶ.. εἰς..
 ἐὰ.. ἀλάνιωμα.. τῶν.. ρεβυθιῶν.....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσηματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; Ἡ διαλο-
 γή· καὶ καρποῦ· ἀπὸ τὰ παραμένοντα χονδρὰ τεμάχια
 τῶν· σταχύων· ἐξήγεκο· μετ' ἐξήγεκο..! Ἐξήγεκο..! ... Καὶ πάλι
 ἐὰ· ἐναπομένοντα ἀπὸ τὰ Ἐξήγεκο..! Ἐξήγεκο..! Ἐξήγεκο..! Ἐξήγεκο..!
 γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνόμενων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἄλλων μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

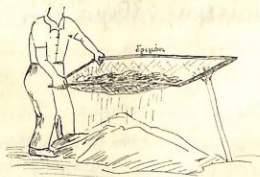
ΑΘΗΝΩΝ

κόσκινον ἢ σαλιὸν δερμάτινον

κόσρος ἢ ἀριλόγιος

δερμόνιον

νων μετ' ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μετ' τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνιον, δορμόνιον, δριμόνιον, ρεμόνιον κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς έν χρήσει παλαιότερον (ή και σήμερον) τρόπους χωρισμού των κόκκων των δημητριακών από τὰ άχυρα και τας άλλας ύλας. Ίχνογραφήσατε δέ ή παραθέσατε φωτογραφίας των έν χρήσει εργαλείων και σκευών) **6α. Διμόνι. Έκτεπρίδε-**

το διά του κρήμου του έν το καρπολόι. 6α. καρπολόι
 το έμφωνον εκό. εωρό. ήτο. το δερμόνι. μεγάλο καχ-
 γνο ή δερμάτινο. κόκκινο. έφράει το δερμόνι ή χωρ-
 ρός από το άλλο μέρος και το κουκούε. ρυθμικά.
 Με το πήξανέ-έλα έδερμόνι γεκο. Μετά το έπισκινί-
 ξε γυναίκα με μικρότερο κόκκινο (δερμόνι) ή το
 ανέμισε γυρίζοντας πλάγιω το κόκκινο, ένω. έτερα. εάν
 7) άνέμισε αέρας έπράκλει ρεύμα ήρος διά εαρώθρα.
 Όταν έτοιμασθη, ώς ανώτερω, ό καρπός σχηματίζεται εις σωρόν;

Μέ ποιόν εργαλείον σωρεύεται; Χαράσσεται επί του σωρού σταυ-
 ρός; Πώς χαράσσεται και ποία ή μορφή του. Μήπως έμπηγνύεται
 κατόπιν εις την κορυφήν του σωρού τό εργαλείον του λιχνίσματος
 (θρινάκι, φτυάρι), έπακολουθεί δέ και προσκύνησις και άσπασμός
 του σωρού υπό του γεωργού. **Ο καρπός έτοιμος πλέον μα-**

τεύεται. εωρό. ή με το φτυάρι, το ξύλινο. έν τον
 εωρόν ή έμπηγνύετο το καρπολόι, ή το φτυάρι, διά να
 κερπίσθι δια της παλάτης της αείρας πόσα περίπου στα-
 μόλια, γιτάρι. έχει. α. σχηματισθείς. "εωρός" (εωρός)...

Τ.ό. γιτάρι. άμεως μετά το λιχνίσμα
ελέγετο. // εαί. τα. //

8) "Αλλα έθιμα προτού να μεταφερθῆ ό καρπός (σίτος, κριθή κλπ.)
 εις την άποθήκην. ....

.. Αλλα ιδιαίτερα έθιμα δέν υπήρχον. ....
 ..
 ..
 ..

γ'.1) Ποία όφειλαι προς τρίτους έπρεπε να καταβληθούν εις είδος άμέσως
 εις τό άλώνι. π.χ. ή δεκάτη, κοινώς δεκάτισμα. Ποία ήτο ή συνήθεια.
 "Ηρχετο ό δεκατιστής εις τό άλώνι; Με ποιόν μέτρον (δοχείον) έγίνετο
 ή μέτρησις του σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διά την εΐπραξιν υπό του
 δεκατιστού του «δεκάτου». (Σημειώσατε τό όνομα του μετρητού, την

κευσις εἰς τὴν ὑπαιθρον; Ὅ... ἄχρῳ... ἀποθηκεύετο ἐντός
 τῆς οἰκίας. ἐν τῷ ὑπόγειον (κατωτῷ) ἢ εἰς καλύβαν ἐντός
 τῆς αὐλῆς. Ἄν εἶχον πολλά ζῶα τὸ ἀποθήκευαν εἰς καλύ-
 βας πού εἶχον ἐκὰ χωράφια. Ὅ μείζοντον μετὰ ζῶα ἐντός
 ἐκείνων δικτύων.

5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ
 θερισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλύτερους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἄλωνισμα; ...

Ἄλλοτε ἐδιάλεξαν τὸν ἐσπῶρον κατὰ τὸν θε-
 ρισμὸν ἢ ἄλλοτε τὸν ἐλάμβανον ἀπὸ τὸν σωρὸν
 τοῦ ἄλωνιου, μετὰ τὸ ἄλωνιμα. Σήμερον οἱ
 περιωότεροι προκινθύνονται τὸν ἐσπῶρον ἀπὸ τῆς
 Α.Τ.Ε.

6) Μήπως ὅπου γίνεται ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατα-
 σκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχυῶν,
 τὸ ὅποιον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκουστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ; ..

Ναί... ἔκαναν πλεκτή!! χέρι... τῶν... ὁποῖαν κρε-
 μούσαν εἰς τὸ εἰκόνισμα, ὡς ἐκεῖ... ὅλοι οἱ χιμφοῖ

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὕτη; Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς πού φυλάσσεται.
 πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; ..

ἢ χέρι. Εἶχε ἕκημα ἐπιπέδες. Ὅ κρέμωσαν ἐν
 εἰκόνισμα. Ὅ κατεκένωσαν περιωότερο διὰ κα-
 λαιθνευμὸν εἰσὸς ἢ διὰ τὰ λαβὸν βράχεις ἐξ αὐτοῦ
 Δ. ΕΤΗΣΙΑ ΠΥΡΑΙ Διὰ τὸν ἐσπῶρον

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν
 τόπον σας ἀναμια φωτιάς εἰς τὸ ὑπαιθρον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστου-
 γέννων, ἑσπέρας 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρ-
 τίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρας τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

Ὅ ἔθιμον τῆς πυρᾶς... εἰς τὸν τόπον μας ἔ-
 λαμβανε χώραν κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς Κυρια-
 κῆς τῶν Ἀποκριωτικῶν (ἢ ἁγία Πέτρα... εἰς ἐκάστην εὐχ-
 οικίαν μετὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ ἐκότους. Σήμερον τὸ ἔθιμον ἔ-
 εἰς ποίας ἡμέρας, ποῖαν ὥραν καὶ εἰς ποῖον μέρος; καὶ ἀτόνισμα.

ἢ ὁ.π.ω.ε.δ.ῆ.πο.τε... ἔχει... περιορισθῆ... εἰς τὸ...
 ἐλάχιστον.....

2) Πώς λέγεται ή φωτιά αύτή; (π.χ. φανός, άφανός κλπ.).....

Λέγεται.. αποκριάτικη.....

β'. 1) Ποιοι ανάπτουν τήν πυράν; παιδιά, ήλικιωμένοι, ποιος άλλος; Παλαιό-
τερον.. τήν πυράν ήγαπαν άνδρες ήλικίας 40 περίπου έτων.
Σήμερον.. τήν ανάπτουν παίδες 15-18 έτων....

2) Ποιος ή ποιοι συλλέγουν τά ξύλα, θάμνους κλπ. διά τήν πυράν.

Τά κλέπτουν; "Αν ναι, από ποιον μέρος; Άγέκαθεν.. ή συλλο-
γή των ξύλων (κλάδων επάρσεων, κέδρων, πουρταριών, μονεζού-
νας κλπ) ήχιστο υπό παιδών ήλικίας 8-15 έτων και
μετέφερον αυτά βέργοντας από τις παρακείμενες ηγαγίες, από
αριστες ή μερες ένωριτερον.

3) Πώς γίνεται ή συγκέντρωσίς των. (Περιγράψατε λεπτομερώς)

Έκοποθετούντο.. εωρός.. θέ.. μίαν.. αύλη, ή.. όποία εύρι-
σκετο.. κοντά.. στό.. χώρο, που.. θα.. άναβαν.. τέ φωτιά.

Είν.. έσπεραγ.. των.. άποκριών.. πρίν.. άνάγον.. φωτιές,
προσευχών.. τά.. παιδιά.. του.. ενός.. μαχαμα.. (ενοικίας) να
κταγών.. κρούς.. από.. τον.. εωρα.. άλλης.. ενοικίας.

γ'. Ποια αί συνήθειαι εις κάθε τόπον διά κάθε πυράν;

1) Προσευχαί, διάφοροι έπικλήσεις, εσόκια, ασματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τά σχετικά κείμενα Έχιστο.. μέγας.. θόρυβος

από.. κουνούνια.. προβάτων, αλόγων (κν.πριά), τά όποια
έκρουον δαιμονιωδώς εύθυμοι νέοι, καρναβάλια κη.
Ήκούοντο άνάρθρες κρούς και άσματα άεμνα και
αισχρά / κή.. δύναμενα.. να.. καταγράφουν.. Πλήν των
άσματος: "Μπρέ, μπρέ, μπρέ.. εν.. τρανές.. τις.. άποκριές, ή.. άποκριέων
κό.. τρι και ταχιά.. τό.. μουραγίς"

2) Πηδήματα, χοροί γύρω από τήν πυράν. (Περιγραφή λεπτομερώς)

Τήν.. πυράν.. πηδούσαν, όσοι.. άρρεκες.. νέοι.. θεωρούσαν
τόν.. έαυτόν.. τους.. ικανόν.. προς.. τούτο.. Γύρω.. από.. τήν.. πυ-
ράν.. ήχιστο.. χοροί.. υπό.. άνδρών.. κ.. χυταικών.. μαζί
ένω.. εοχρήτως.. έτραχουδούσαν.. αποκριάτικα.. άεμνα.. ές-
ματα.. Οί.. οίκοδεσπότες.. των.. χειτονικών.. οίκων.. προσέ-
φερον.. εις.. τους.. άλλους.. ρακι και χαλβά.. Το.. έθιμον
διατηρείται.. άόφνη.. αλλά.. ή.. τόνισεν.

3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λουλουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . . .

4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . . .

5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἔργασι
τοῦ διδασκάλου Δημοτ. Σχολείου
Πυργετοῦ Λαρίσης

Ἀθανασίου Κ. Οικονόμου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Το έτος 1911 έγινε η απαλθτριωσις ² ~~κα~~ ^{αγορά} και το κτήμα περιήλθεν εις το Δημόσιον. Από το έτος αυτό, το Κράτος ένοικίαζε την κτηματικήν αυτήν περιοχήν, διά δημοπρασίας. Ως ένοικιασται αναφέρονται οι: Μούρος Βασιλείος & Κοτοροΐδος Βασιλείος, άμφότεροι κάτοικοι Πυργετού. Τελευταίος ένοικιαστής ήτο θός, έκ Βόλου, Δημήτριος Καττόμαλλος.

Μέχρι της εποχής αυτής, οι γεωργοί πλήρωνα εις όλους τους προαναφερθέντας ιδιοκτητας, από των Τούρκων δηλαδή, μέχρι και του τελευταίου ένοικιαστού το $\frac{1}{5}$ της παραγωγής εις είδος. Από του έτους όμως 1929, οι Πυργετινοί γεωργοί πλήρωνα άπ' ευθείας εις το κράτος ένοικιον εις χρήμα, το λεγόμενον "χιόμορο".

Τέλος το έτος 1929 έδόθησαν υπό του κράτους τα "παραχωρητήρια", όποτε οι γεωργοί έγιναν κύριοι των κτημάτων τους, των ίδιων εκείνων κτημάτων, τα όποια κατείχον και προηγούμενω έκ κληρονομίας, χωρίς φυσικά να είναι ιδικά των διά συμβολαίου. Τα κτήματα αυτά, μετά την διανομήν, έξηχόρασαν εις την συμβολικήν τιμήν των 30-40 δραχ. κατά στρέμμα.

Γράς ανωτέρω πληροφορίας μου έδωσεν εις το γραφείον του Σχολείου ό έκ Πυργετού καταχό-

μενος Βλάχος Μιχαήλ του Ιωάννου, ἐτῶν 85, ἀ-
πόφοιτος τετραταξίου Δημοτ. Σχολείου.

Διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν
προωριζέτο ὁ κάμπος καὶ τὰ "ρεβένια", ἐνῶ ὁ "Με-
ριάς" ἦτο φυλαγμένος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ
τὸν ἐφύλαχον οἱ "γελαδαραῖοι". Ἐκεῖ ἔβοσκον
τῶν χωρικῶν οἱ ἀγελάδες, τὰ ἄλογα "ἀρχικλιέδες",
καὶ τὰ αἰχοπρόβατα.

Ὁ Πατέρας ἐμοίραζε τὴν περιουσίαν εἰς
τὰ παιδιά του, ἀλλὰ ἐκεῖνα ἔχιντο κύριοι
μόνον μετὰ τὸν θάνατόν του, ὅσοι ἐν τῷ μετα-
ξύ τοῦ θανάτου νὰ γίνῃ προσθαφαίρεσις κτη-
μάτων, ὑπὸ τοῦ πατρὸς, μεταξύ τῶν υἱῶν του.

Μετὰ ὅμως ἀπὸ τὸ 1920, ἐπεκράτησεν ἡ συ-
νήθεια, νὰ δίδῃ τὴν ἀναλογοῦσαν περιουσίαν
ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του.

Οἱ κάτοικοι ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν γεωργο-
κτηνοτρόφοι, οἱ δὲ τεχνίτες παλαιότερον ἤχο-
λοῦντο μόνον μετὰ τὴν τέχνην των. Σήμερον
ὅμως οἱ τεχνῖται ἀσχολοῦνται καὶ μετὰ τὴν γεωργίαν.

Πρὸ τοῦ 1920 οἱ γεωργοὶ ἤρχαζοντο εἰς
τὰ κτήματα τοῦ Μπέη καὶ τῶν ἐν συνεχείᾳ
ἀγοραστῶν, δίδοντας τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παραγωγῆς. Ὑπῆρ-
χον ὅμως καὶ τὰ κτήματα ἀπὸ τὰ "βακούφια",

ξεκλήσεις, τὰ ὁποῖα ἐνοικιάζον καὶ τὸ ἐνοικιον εἰς εἶδος ἐπλήρωναν ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ "βακούρια".

Γενικῶς οἱ κάτοικοι πρὸ τοῦ 1920 ἦσαν φτωχοὶ γεωργοί, οἱ ὁποῖοι μόνοι ἐργαζόταν τὰ κτήματα, ὑπῆρχαν ὅμως καὶ μερικοὶ, οἱ ὁποῖοι προελάμβανον καὶ ἐργάτας εἰς ἐποχιακὰς ἐργασίας, ὅπως εἰς τὸ θέριμα, ἐπὶ «εκαλό» σοκάρισμα, ἐπὶ μάδεμα τῶν φασουλῶν. Τὸ "μεροκάματο" πρὸ τοῦ 1910 ἦταν 1,20-2 δραχ. Οἱ ἐργάται αὐτοὶ ἦσαν ἐντόλοι καὶ ἐκ τῶν περιχώρων Κρανέας, Ραβάνης, Μεζερῶν (Καλλιπέικης), οἱ ὁποῖοι προελαμβάνοντο ^{καὶ} ὡς "τεσπαταραῖοι", γιδοπροβάτων. Μερικοὶ κάτοικοι ἤρχισαν ἀπὸ τὸ 1912-1913, γὰρ μεταναστεύουν εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ὅλοι οἱ ἄλλοι καὶ ὅσοι δὲν εἶχον τέχνην ἤρχάζοντο εἰς τὰ χωράφια τους.

Ἡ καλλιέργεια τῶν χωραφιῶν ἄρχισε ἀπὸ τὸν Αὐγούστο "ξερὰ", διὰ τὰ ξεραθῶν οἱ "δουριές", καὶ γὰρ προετοιμαθῆ τὸ κτήμα χιὰ τὴν "επαρμοδιὰ", ἡλιπάσματα δὲν ὑπῆρχον καὶ τὰ χωράφια ἐλιπαίνοντο μόνοι τους ἀπὸ τὰς προχωσεις τοῦ Ἰπνειοῦ ποταμοῦ, πού συχνὰ ἐπλημμύριζε ἢ ἐκαίχοντο οἱ καλαμιές τῶν δημοτριακῶν / Ζωικὴ κοπριά ἐρρίπτετο

στά "μπάχτεέδια", και στα "ρεβένια". Χημικά λι-
 πάσματα χρησιμοποιήθηκαν δια πρώτη φορά τό-
 'ετος 1938. Τα 'εφερε ως ανειπρόσωπος 'εταρεία
 λιπαμάτων ο εκ Πυργετού Ζησάκης Αστέριος
 του Κων/νου.

Τό 'ορχωμα 'εγίνετο μέ τό ξυλάλετρο πού
 τό 'εεργαν'ε βόδια, αρχότερα από του 1900 και
 έντεϋθεν χρησιμοποιήθηκε ο "γερμανός" (6'ω'ηράλε-
 τρον) ευρόμενον από βόδια ή 'αλοχα. Από του
 1923 στο ξυλάλετρο 'εχνε μετατροπή, διότι 'εξε-
 φαν εϊτά εκ 'αλοχα. Κόντεκε τό σταβ'αρι και 'εχι-
 νε περίπου στο εχ'ημα του "γερμανού" δια της
 προσθηκης βιδιών άντικειμένων (βλεπε φωτογραφία)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

$\frac{175}{\alpha'}$

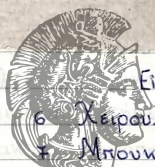
Το σιδεράλετρον "γερμανός", αποτελείται από τα εξής μέρη (βλέπε εικόνα 2)

1) Βάσις	9 Σταυρός
2) Ραβδόνη (στρώει)	10 Κλάπα
3) Ύγι	11 Χειροφυλακτήρας
4) Φτερό	12 Γάντζος
5) Σταβάρι	13 Χειρουλάδες
6) Θηλειά βέργας	14 Μπακλαβωτά
7) Βέργα	15 Μαχαίρα
8) Ύψόμετρο	16 Ρόδα
	17 "Κλάπα", ρόδας.

Εικ. 2

Το ξυλάλετρον αποτελείται από τα εξής εξαρτήματα (βλέπε σχετ. εικόνα 3)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Εικ. 3

1. Ύψι	6. Χειραυλάδα
2. Παράβολα	7. Μπουκλήθρα
3. Κουντούρι	8. Γρύπες
4. Σταβάρι	9. Σφήνα σπάθης
5. Σπάθη	

Τὸ ξυλάλειτρον τὸ κατεσκευάσθον οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοὶ ἢ καὶ τεχνῖτες ἐντόπιοι: Καραπούλιος Ἐλευθέριος τοῦ Μιχαήλ, Κωνῖνος Σιώμος κτ.λ. (βλέπε σελ. 47)

Τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου ἦτο ἐπιμηκες καὶ πρὸς τὰ ἄνω μόνις κυρτόν κατεσκευασμένον ἀπὸ ξύλου, ὅπου εἰς τὸ κάτω μέρος ἔφερον ὀπὴν, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο ἡ σιδερένια οὐρά τοῦ ὄνιου. Διὰ τὴν κατασκευὴν ἢ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ

ξυλίγουν άρότρον έχρησιμοποιοϋντο τά έξής έργα
 λεία: 1) Άρίδα μικρή και μεγάλη, 2) κεπάρι,
 3) Πρίονι, 4) "Σιμπλάρι," (κοπίδι) κ 5) βεκεούρι άπα-
 ραιτήτως.

Διά τó όρχωμα, μέχρι τού 1920, έχρησι-
 μοποιοϋντο βόδια. Άλλοτε, άρχότερα, άλοχα και
 μονάρια (μετά τού 1920).

Τά βόδια έξεϋνοντο κατ' άρχάς στό ξυ-
 λάλειτρο, άρχότερα δέ και στό "γερμανό," (βλέ-
 τε εικ. 2). Η μορφή τών ζευλών τού ζυχού
 ως ή εικόνα 4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

75
 8

Ζυγός μετά ζευλών Εικ. 4

Ο κρικος μέ τόν όποιον προδένεται τó άρο-
 τρο για τó όρχωμα λέγεται "λουρί," κ γίνεται από
 έρμα άχελάδος ή βοδιού. (εχ. α.)

Από τοῦ 1918 ἀρχίζει τὸ ὄρχωμα δι' ἐνός ζώου
 ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται λαιμαριά, ἡ ὁποία περνᾷ
 εἰς τὸν λαιμόν τοῦ ζώου καὶ δένεται στὸν "τεια-
 μπᾶ". Ἡ λαιμαριά ἔχει "θ' λειές", γιδερέντες στὰ
 πλάγια, ἀπ' ὅπου γαντζώνονται οἱ ἀλυσίδες. Ἐν
 συνεχείᾳ πάνω ἐπὶ ράχη τοῦ ζώου τοποθετεῖται
 τὸ λεγόμενον "θαμαράκι", προεκτείνεται δὲ πρὸς
 τὰ κάτω μὲ "θ' λειές", κρεμαστὲς ἀπ' ὅπου περνᾷ
 οἱ ἀλυσίδες καὶ δένονται στὴν "παλάντζα" (βλ.
 πε εἰκ. 2, σελ. 6)

Τὸ χωράφι ὄρχωνε ὁ ἰδιοκτήτης, βοηθο-
 μενος ἀπὸ ἄλλο μέρος τῆς οἰκογενείας ἢ ἀρχ-
 νε ὁ ὑπηρετὴς "χουσεκίαρης", ἐπιμερὰ ἡ ἐργασία
 αὐτὴ γίνεται μὲ τρακτέρ, τὰ ὁποῖα ὄρχωνουν
 μὲ ἀμοιβὴν 25 δραχ. κατὰ στρέμμα.

Τὸ ζεύξιμο τῶν βοδιῶν στὸ ζυλάλετρον ἐγι-
 νετο ὡς ἑξῆς: Ἐτακτοποιοῦντο οἱ ζεῦλες, ὥστε ἡ
 λαιμαριά τοῦ ζυχοῦ νὰ ἔλθῃ ἐπάνω ἐπὶ λαιμό
 τῶν βοδιῶν. Ἐπειτα κάτω ἀπὸ τὸ λαιμό ἐδέγο-
 ντο οἱ "λαιμπετήρες", ἢ «ζευλόεκ'να», οἱ ὁποῖοι
 ἐρυθμίζοντο, ἀναλόγως τοῦ πάχους τοῦ λαιμοῦ
 τῶν βοδιῶν, διὰ συσφίξεων ἢ χαλαρώσεων τῶν
 "λαιμπετήρων". Καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴν πληχθῆτο
 τὸ ζῶον διὰ τῆς τριβῆς ἐπὶ τοῦ ζυχοῦ. Κατό-
 πιν ἐδέγετο τὸ "σταβάρι" τοῦ ζυλάλετρον στὸ

λουρίων, πού σπριζόταν στο κέντρο του ζυγαύ
 "κόκες", και περνούσαν δια τόν λόγον αὐτόν
 τις ζυλίνες "μπουκλήθρες", δια νά ετηριχθῆ. (Φω-
 τογραφία 5)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ζεύξις ζυλαλέτρου εις ζυγόν ^{δια βόδια.} (Φωτογρ. 5)

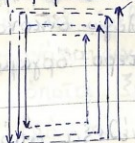
Κατά τόν ἴδιον τρόπον γίνεται τὸ ζεύξι-
 μο των βοδιῶν καὶ στοῦ σιδεράλειτρο "γερμανό",
 ἀλλὰ ὁ ζυγὸς εἶναι πιο μικρός, γιὰ νά
 διευκολύνωνται τὰ βόδια εἰς τὸ ὄρχωμα. Στο
 "γερμανό", (εἰκ. 2) ἢ στοῦ μετατραπέν ζυλάλειτρον
 (εἰκ. 1), γίνεται ζεύξιμο καὶ μέ' ἄλοχα. Σήμε-
 ρα, ὅλοι σχεδόν, πλὴν ἐλαχίστων ὀρχώνουν μέ
 τρακτέρ. Τὰ ζευγμένα βόδια κατευθύνονται μέ
 κριχιά, ἢ "βυγκυριά", πού τὰ ἄκρα ἐδέοντο εἰς

τὰ κέρατα τῶν ζῶων καὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν
μέρος αὐτῶν < εχ. β. >

Ἐν τῷ μεταξύ ἐχρησιμοποιήθησαν μέχρι
σήμερον καὶ ἄλλες μηχανές καλλιέργειας, οἱ
ὁποῖες βελτίωσαν τὴν παραγωγὴν καὶ ἀνακούφι-
σαν τὸν γεωργὸν ἀπὸ τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασί-
ας ποῦ ἐγίνετο μὲ τὰ ἀρχαῖα ζῶα. Ἀπὸ τὸ ἔτος
1934 ἦτο ἐν χρῆσει εἰς τὸν Πυργετὸν μηχανή
ἀλωναίου "πατόσα", ἡ ὁποία ἐκινεῖτο μὲ "καθάρ-
το 1935 ἐξεφανίσθη τὸ πρῶτο τρακτέρ, τὸ δὲ
ἔτος 1953 μηχανὴ θερίσμου καὶ δεσίματος σταχυῶν,
ὡς καὶ ἡ θερίσοαλωγιστικὴ μηχανή, «κομπίνα».

Παλαιότερον τὸ ὄργωμα ἐγίνετο μὲ ἀνοικ-
νὲς αὐλακίαι μὲ ξυλάλετρο "πήχαινε ἔλα", σήμε-
ρον μὲ τὸ "γερμανό" γίνονται "επιουργίαι", δηλ.
περιφερειακὴ ἄρωσις < εχ. γ. >

Ἡ σπορὰ ἐχωρίζετο μὲ αὐλακίαι· ἡ κά-
θε σπορὰ εἶχε πλάτος 12 βήματα (γτρακί-

Με σκαπάνη δέν ἔχινε ποτέ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν εἰς τόν τόπον μας.

Οἱ δέ ἀνλακιές ἐγίνοντο καί γίνονται μέ τὸ ὑνί παράλληλα πρὸς τὸ ἔδαφος καί εἰς βάθος, τὸ ὑνί τοῦ ξυλαλέτρου ἔφθανε 20 ἐκ μέσα εἰς τὴ γῆ. Μὲ τὰ ἐπιμεριὰ ὅμως μέσα ἡ ἄρσος γίνεται βαθύτερα καί ἡ ἴδια εἰς ὅλας τὰς καλλιέργειας.

Ἀφοῦ ἐγίνετο ὅπως προαναφέρθη τὸ πρῶτο ὄρχωμα κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου, τὸ λεχόμενον "ξερκό", εἰκολευθοῦσε τὸ "διβόλι" τὸν Ὀκτώβριον, μετὰ ἀπὸ βροχίν. Ἡ ἐργασία τοῦ πρώτου ὄρχωματος ἐγίνετο μέχρι τὴν μεσημβρίαν, διότι τὰ ζῶα δέν εἶχαν ἀντοχὴν γὰρ ἐργασθῆναι, λόγῳ τοῦ καύσωνος, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Τὸ διβόλι πολλοὶ ἐκ τῶν γεωργῶν δέν τὸ ἔκαναν, εἴτε διότι δέν διέθετον "δωχάρι", ἢ εἴτε, διότι δέν ἠδύνατο, λόγῳ οικονομικῶν, γὰρ πληρῶσουν καί δεύτερο ὄρχωμα διὰ τὴν ἴδιαν σποράν.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω πληροφορίας συνέλεξα ἀπὸ τὸν κ. Μαχαλιὸν Γεώργιον, κάτοικον Πυργετοῦ, ἔτων 76, ἀπόφοιτον Τετρατάξιου Δημ. Σχολείου

Διὰ τὰ κηπευτικά ἐγίνοντο δύο ὀρχώματα (ἀλέτρια), τὸ πρῶτο τὸν Ὀκτώβριον διὰ τὰ «χωνέψη τὰ χορτάρια», καὶ τὰ «ἀρχάση ἢ γῆς» καὶ τὸ δεύτερον «διβόλι», τὸν Μάρτιον μῆνα. Ἀκολουθοῦσε μετὰ τὸ «δευτέρη, ἢ «δευτέρημα» μὲ «τσαπί», καὶ κατόπιν, πάλι μὲ τσαπί ἐκόβοιτο αὐλακίαι. Τὸ φύτευμα, εἰς τὰ περιεσώτερα τῶν κηπευτικῶν, ἐγίνετο ἐπὶ τόπου. Ἐκτός ἀπὸ τῆς μελιτσανιᾶς καὶ πιπεριᾶς, ποὺ μετεφέροντο ἀπὸ τὸ φυτῶριον («ἀβραϊά»)

Ἰσθμίου ἀνωτέρῳ πληροφορίας παρέδωκεν ἡ κατὰ Μουλουδῆς Θεμιστοκλῆς, κατοικῶσα Πυργετοῦ, ἑτῶν 70, ἀπὸς Δημοσ. Σχολείου.

Ἐνα χωράφι γιὰ τὰ ελαφθῆ βιτάρη ἢ ἄλλο δημοτικόν, ἔπειτα ἀπὸ πολλῆς καλλιέργειας, εἶναι ἀρκετὸν γὰ παραμεῖν εἰς ἀχρανάπανσιν ἕν ἔτος. Σήμερον ὁμως, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ «ρεβένια», δὲν ἀφήνονται χωράφια διὰ ἀχρανάπανσιν, διότι καλλιεργοῦνται ἄλλα φυτὰ τὰ ὁποῖα ξεκουράδου τὰ χωράφια.

Διὰ τὸ κάθε εἶδος καλλιέργειας ἐγίνοντο τὰ ἑξῆς ὀρχώματα:

1. τὰ δημοτικὰ:

Όπως ανέφερα, γίνονται δύο ἄρχωματα, ἓνα τὸν Αὐγούστο καὶ ἓνα τὸν Ὀκτώβριο. Μετὰ τὸ διβόλι τοῦ Ὀκτωβρίου, τὸ χωράφι εἶναι ἕτοιμο διὰ τὴν σποράν, ἣ ὁποία θὰ ἀρχίσῃ κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριο. Διὰ τὴν σποράν ὁ γεωργὸς εἰσάγει τὸν σπόρον ἀπὸ βραδύς καὶ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν τελωταίαν ἐπιθεώρησιν ἐπὶ τὸν ἀλέτρι, ζυγὸ καὶ ἐξαρτήματα αὐτῶν, ἔρβα, (ταχάρι), ἀξιάλ κτλ.) τὰ ἐτοποθετοῦσε εἰς μίαν ἄκρην τῆς αὐλῆς, ὥστε τὴν ἐπομένην, ἀφοῦ τὰ παραλάβῃ, φορῶνοντας αὐτὰ, μαζὶ μὲ τὸν σπόρον εἰς τὸ γαῖθαρα, τὰ ξεκινήσῃ διὰ τὴν δουλειά.

Όταν ἔρθανε εἰς τὸ χωράφι ἔδενε τὰ βόδια ἢ τὰ ἄλογα ἀρχότερα (1920) καὶ κἀνοντας τὸ σταυρὸν τοῦ ἀρχίσει τὴν "σπαρμωδιά". Ἐκοβε εἰς "σπορίες", ἀφοῦ μετροῦσε 12 βήματα (ἑξακτίλια), εἰς πλάτος. Ἐβάσει τὸν ἔρβα ἢ εἰς τὸ "σακκί", σπόρον καὶ ἀρχότερα εἰς τὸν κουβά. "Χούφτωνε" τὸν σπόρον, διεσκόρπισε αὐτὸν εἰς τὸ "σποριά" καὶ μετὰ, εἰς ἀλέτρι "παράχωνε" (κυίπαζε) τὸν σπόρον.

Οἱ γιαχιάδες μέσα εἰς τὸ "σακκί", μὲ τὸν σπόρον, ἔβαζαν καρύδια καὶ ρόδια, τὰ ὁποία

ἔρχομαι κατὰ τὴν σποράν ὁ γεωργός. Συμβό-
 λισαν δέ, τὰ μὲν καρύδια "γά ψωμίωσι", τὸ
 "ἔλαιον", τὰ δὲ "ρύιδα", τὰ "φικιάσθαι" κάθε
 σταχυὸν πολὺ καρπὸν, τόσον ὅσο εἶναι καὶ τὰ
 "ἐπειριά", ἀπ' τὸ "ρύιδο".

2. Ὁ καλαμποκί: Διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ
 καλαμποκιοῦ ἐγίνοντο τρία ὄρχωματα. Ὁ
 πρῶτος τὸν μήνα Μάρτιον, τὸ "διβόλι", τὸν
 Ἀπρίλιον καὶ τὸ "τριβόλι", τὸν Μάιον. Διὰ
 ἀπὸ τὸ ἕνα ὄρχωμα ἕως τὸ ἄλλο, ἔμεσο-
 λάβει μία σταθερὰ χρονικὴ περίοδος 22
 περίπου ἡμερῶν. Μετὰ ἀπὸ κάθε ὄρχωμα
 ἀκολουθοῦσε σβάρνισμα μὲ πλεκτὴ ζύλη.
 "σβάρνα", Στὰ δύο πᾶσι τὰ λυώσονται
 "σβόλια", στὸ τριβόλι δὲ τὰ κρατηθῆναι
 "νόστι", (ὑψασία).

Τὸ πρῶτον πρῶτον δεκαήμερον τοῦ
 Ἰουλίου ἐγίνετο ἡ "σπαρνοδία", συγχρόνως
 δὲ, ἐγίνετο ἡ καλλιέργεια τῶν φασουλῶν.
 Οἱ "σοδιές", αὐτὲς ἐλέγοντο "ὄψιμες". Τὰ φα-
 σοῦλια ἦσαν δύο εἰδῶν "ἄσπρα", καὶ τὰ "γυ-
 φτοφάσουλα", (μαυρομαῖεκα). Τὰ δευτέρα, σὺν
 μερον, δὲν καλλιερχοῦνται. 22-24 ἡμέρες
 μετὰ τὴν σποράν, ἐγίνετο καὶ γίνεται συγχρ-
 ως τὸ ἀραίωμα ("ἄριωμα") καὶ τὸ σκάλισμα

ἑκάδος, γ. Τὸν Ὀκτώβριον ἔχινετο ἢ συκομιδῇ, ταυτοχρόνως τοῦ καλαμποκιοῦ καὶ τῶν φασουλιῶν. Ἀκολουθοῦσε ἢ μεταφορὰ εἰς τὰ "κουτσένια", μέ τὰ ζῶα.

3. Τὰ ρεβύθια: Διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρεβυθίων γίνονται δύο ὄρχωματα, ἓνα τὸν Ὀκτώβριον καὶ διβόλι τὸν Μάρτιον, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἀκοφονδῆ ἔσπαρτος, (επορὰ). Τὸν Ἰούλιο γίνεται ἢ συκομιδῇ δι' ἐκρῖθωσως καὶ ἀκολοθεῖ ὁ ἀλαγιεμός ("τσιαιμᾶς"), φως. Μ

4. Ἡ Ρόβη ἐκαλλιέργητο ὅπως καὶ εἰς τὰ ρεβύθια, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ "ρεβένια".

5. Τὰ κουκιά σπέρνονται τὸν Ὀκτώβριον ἀπὸ γιγούου δύο ὄρχωματα Αὐγούεσο καὶ Ὀκτώβριον καὶ εσπαρτός. Ἡ συκομιδῇ γίνεται τὸν Ἰούλιο.

6. Ὁ βῆκος σπέρνεται ὅπως καὶ τὰ κουκιά.

7. Τὸ τριφύλλι: Ἡ καλλιέργεια τοῦ τριφυλλιοῦ ἔχινετο ὅπως καὶ σήμερα. Τὸ πρῶτον ὄρχωμα ἔχινετο τὸν Σεπτέμβριον μετὰ ἀπὸ βροχίν. Τὸν Φεβρουάριον ἔχινετο τὸ "διβόλι", τὸν Μάρτιον τὸ "τριβόλι", εὐάρνισμα, "εσπαρτός", καὶ πάλι εὐάρνισμα, διὰ τὰ ἰσοπεδωθῆ, ἐκ χωράφι.

Κατά την διάρκεια των ὀρχωμάτων, ὁ καθαρισμός τοῦ ὑγίου καὶ λοιπῶν μερῶν τοῦ ἀρότρου, ἐγένετο μὲ τὸ ξυλοσίδερο τῆς ἀξιάλης (βουκέντρας).

Τέλος μετὰ ἀπὸ κάθε ὀρχωμα καὶ διὰ ὁποιαδήποτε καλλιέργεια ἐγένετο σβάρνισμα μὲ σβάρνα (φωτογραφ. 6δ')

Ἐρχαλεῖα διὰ τὴν σκαφὴν μερῶν τοῦ ἀχρού πού δὲν ὤρχώθηκαν, ἐχρησιμοποιοῦντο τὸ "φικιέ", ἢ ἡ "τσάπα", διὰ κάθε δὲ ἐκάψιμο τοῦ χωραφιοῦ καὶ κυρίως τοῦ κηπου ἦτο, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ ὁ μπαλτσός (φωτογραφ. 6γ')

α' ἀρότρον, β' τσάπα, γ' φικιέ, δ' σβάρνα.

Φωτογραφία 6

Διά τὰ ὄσπρια ἀνέκαθεν χρησιμοποιοῦνται
τὰ πρῶτα ὑγρά χωράφια. Διά τὴν ρόβην τὰ
κρεβένια, Διά τὸ τριφύλλι οἱ "ποταμιές", ἔπιμε-
ρον ὅμως χρησιμοποιεῖται κάθε χωράφι, τὸ ὁ-
ποῖον πρέπει γὰρ ξεκούρασθῆναι (ἀφρανόπαυσις)
καὶ "τὰ χινη γάμα", (τὰ ξανανοιώσει).

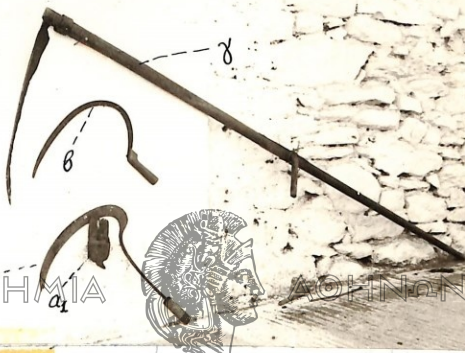
Τὰ χεώμπλα, δι' ἀγνώστους λόγους, δέν
καλλιεργήθηκαν ποτέ εἰς τὸν Πυργετὸν.

Β' ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Μέχρι τὸ 1953, πού ἀρχισαν νὰ
έρχωνται οἱ θεριδοαλωνετικές μηχανές, τὰ
δρηπνιάρια, ἐθερίζοντο μετὰ τὸ ὀδοντωτὸ δρε-
πάνι καὶ τὸ 'λελέκι, μετὰ τὴν ὁμαλὴ του λε-
πίδα. Τὰ χόρτα τὰ προοριζόμενα διὰ τὴν
τροφὴν τῶν ζώων ἐθερίζοντο ("κουεῖδονταν")
μετὰ τὴ "κουεῖα", τῆς ὁποίας ἡ λεπίδα
ἦταν ὁμαλὴ καὶ στυριζόταν ἐπὶ "κουεῖ-
λο", μετὰ "κλάπα", καὶ σφήνα. Τὸ "κουεῖ-
λο", στὸ κέντρο εἶχε μίαν ὀπήν, ἀπὸ
ὅπου ἐπερνοῦσεν ἡ "χειρουλάδα", (μικρὴ
ξύλινη λαβή).

Μικρὴ ξύλινη λαβὴ εἶχε καὶ τὸ
ὀδοντωτὸ δρεπάνι ὡς καὶ τὸ 'λελέκι,
τὰ δρεπάνια ἐπρομηθεύοντο οἱ γεωργοί

ἀπό το Λιτόχωρον Κατερίνης ἢ ἀπὸ τὴν Λάρισα. (βλέπε φωτογρ. 7)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Φωτογραφία 7

α, α₁ λελέκι και παλαμαριά

β: δρεπάνι

γ: κούρα

Τὰ λελέκια ὅμως κατεσκευάζαν οἱ ἐντόπιοι "εἰδερᾶδες, {"χαλκιάδες,".

Θερισιμός δι' ἐκριθώσεως ἐγένετο καὶ γίνεται μόνον εἰς τὰ ὄσπρια (φαβόλια-ρεβύθια) καὶ εἰς τὴν ρόβην.

Τὰ δημητριακὰ ἐθερίζοντο σὲ ὕψος 15 περίπου ἑκατοστῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, διὰ

γὰ παραχθῆ μεγαλυτέρα ποσότης ἀχύρου.
 Σήμερον ὅμως οἱ μηχανές τὸ θερίζουν εἰς
 ὕψος 35 ἑκατ. περίπου. Τὰ στάχνα πού ἔμει-
 ναν στὸ χωράφι ἐλέχοντο καὶ λέγονται "μπορ-
 μπολοῖ". Αὐτὰ, γυναῖκες φτωχῆς τὰ μάζευ-
 ναν ("μπορμπολοχοῦσαν"), διὰ τὰ κερδίσουν τὸ
 λίγο σιτάρι, πού εἶχαν.

Οἱ θερισταὶ ἔταν ἀρχίζε ὁ θερισμὸς
 τοποθετοῦσαν στὸ ἔδαφος τὰ δράχματα ("χε-
 ριές"), κοινοτοτρόπως, ὥστε τὰ στάχνα γὰ
 βλέπουν πρὸς μίαν κατεύθυνσιν. Οἱ "χειριές,"
 ἦταν τόσες, ὅσες καὶ ὁ τοπος, πού ἐφθανε
 ὁ θερισμὸς γὰ θερίσῃ, χωρὶς τὰ μετακινη-
 θῆ, πέραν τοῦ ἐνὸς βήματος. Κατ' αὐτὸν τὸν
 τρόπον δημιουργοῦσε μεγαλύτερες χειριές.

Τὰ χωράφια ἐθερίζον οἱ ἴδιοι οἱ παρα-
 χωροὶ μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας
 αὐτῶν. Ὅσοι ὅμως εἶχαν πολλὰ στρέμματα,
 ἐπαιρναν θεριστὰς ἐντοπίους ἢ ἐκ τῶν περι-
 χύρων (Κρανέας, Ραφάνης, Σκοτίνας, Νε-
 βεροῦ (Καλλιπεύκης)).

Ἡ ἀμοιβὴ τῶν θεριστῶν πρὸ τοῦ
 1920 ἦτο 1,20 δραχ. τῶν γυναικῶν καὶ 2
 δραχ. τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦ-
 σαν «Πελέκη». Ἀρχότερα ἢ ἀμοιβὴ εἶνε-

το "ξεκοπής", συνήθως εἰς εἶδος καὶ μὲ παροχήν φαητού.

Αἱ γυναῖκες, ὅταν ἐθερίζουν, ἔφερον εἰς τὸ ἀριστερὸ χεῖρι περιτύλιγμα ἀπὸ κομμάτι ὑφάσματος ἢ μακελί. Οἱ ἄνδρες, οἱ ὅποιοι ἐθερίζουν μὲ "λελέκι", ἐχρησιμοποιοῦσα τὴν "παλαμαριά". Ἡ "παλαμαριά" ἦταν ἕνα ξύλο (σανίς) μὲ ἑξέσχαρες ὑποδοχές (κοιλώματα), εἰς τὰ ὅποια ἔμπαινον τὰ τέσσερα δάκτυλα τῆς ἀριστερᾶς χειρός, διὰ τὰ προφυλάσσωνται, κατὰ τὸν θερισμὸν ἀπὸ τὴν λεπίδα τοῦ "λελεκιού". Ὁ ἀριστερὸς ἔμεινεν ἐκτὸς τῆς "παλαμαρίας", διὰ τὰ συλλαμβάνει τὴν χερσὶν.

Κατὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ θερισμοῦ οἱ ἄνδρες ἔδεναν σφιχτότερα τὴν μέση των μὲ τὰ "δουνάρια", διὰ τὰ μὴν "ανοίξη ἢ κατίνα", (μέση) καὶ πονᾶ.

Ἐπῆρχεν ἡ συνήθεια ὁ θερισμὸς νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἡμέραν Δευτέρα ἢ Τετάρτη. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τοῦ θερισμοῦ ἐτραχουδοῦσαν διάφορα τραχουδία. Ὅσα τραχουδοῦσαν κυρίως γυναῖκες καὶ οἱ πῖο γέες ἀπ' αὐτὰς ἐπὶ "χοιτσίονα", (διαλείμματα) ἐπιάνοντο καὶ ἐχόρευαν. Τραχουδία πού ἐσυνηθίζοντο ἦσαν κυ-

ρίως τὰ κατωτέρω αναφερόμενα:

1) Κάτω στα δασειά πλατάνια στην κρυόβρυση κάθονται δύο παλληκάρια και μία λυγερή. κάθονται και τρώγ' και πίνουν και την 'ξέτασαν: «Διαμαντούλα μ' εἶσαι τέτοια, τέτοια κίτρινη, μήπως ἴεκιος σέ πατάει, μήπως φάντασμα»; «Μήτε ἴεκιος μέ πατάει μήτε φάντασμα, μέ πατάει ὁ γιός του Μπέη, τὰ μεσάνυχτα».

2) Μία καλοχρηά βερσιάντζε βγήη ἀκρι τοῦ θαλάσσου μέ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα, τὰ χέρια σταυρωμένα. -Καραβοκύρη, γώγαδε, καραβοκύρη λέχει, αὐτὸν εἶναι γιὸ πούχεις αὐτοῦ, αὐτὸ τὸ παλληκάρι, κουπί γὰ μὴν τοῦ δώσηςε, οὔτε καὶ παλαμάρι, ὅσο γὰ πάνω καὶ γὰ ῥθῶ καὶ πίσω γὰ χυρίσω γὰ φέρω τ' ἀέπρα στην ποδιά, τὰ χροῖα εἰς ματσέλι.

3) Νεραντζούλα φουντωτή, πούται εἴανθη πούχεις πρῶτα; πούται κι ἡ ὀμορφιά β'. Φύσηζε βοριάς κι ἀέρας καὶ τὰ χιρέμιε -Σέ παρακαλῶ, βοριά μου, κράβα εἰχανά γιὰ ν' ἀράζουν τὰ καράβια τὰ Λαχοριανά, πούχουν ταῦτες παλληκάρια κι ὀμορφα παιδιά.

Ἰθά ἀνωτέρω τραχούδια συνέλεξα εἰς τὸ χρο-
 φεῖον τοῦ Σχολείου ἀπὸ τοῦ κ. κ. Ἀνεώνιον Τσιά-
 τσιον τοῦ Δημητρίου, κατοικόν Πυργετοῦ ἐκτὸν
 50 καὶ Μαχαλιὸν Γεώργιον τοῦ Ἰωάννου ἐκτὸν
 76.

Κατὰ τὸν θερισμὸν δὲν ἄφηναν καθό-
 λου ἀθήριστον μέρος. Οἱ περισσότεροι ὁ-
 μως, τοὺς πρώτους βγάχαις πού ἐθήριζον
 τοὺς ἐπλεκαν σταυροειδῶς καὶ ἔκαμαν "χτέ-
 νι", τὸ ὁποῖον κρεμοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸ εἰ-
 κονοστάσι.

Ἀπὸ αὐτὸ ἐπαίρναν σπόρους καὶ τὸ
 ἐπομένον ἔτος ἐρύπιταν εἰς τὸν σπόρον, τὸ
 προοριζόμενον διὰ τὴν γέαν σποράν.

Τὸ "δεματίασμα" τῶν σταχύων ἐγίνετο
 ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν εἰς τὸ "γέννημα",
 ἦτο ξερὸν, ἄλλως ἀφήνετο γὰ ξεραθῆ 1-2
 ἡμέρες καὶ μετὰ "δεματιάζονταν". Τὰς πρώ-
 τὰς ὥρας ἔκοπταν κοιλαμιά μὲ βγάχαι, τὸ
 λεγόμενον "δεματικό", καὶ τὸ ἀφήναν εἰς μέ-
 ρος σκιερὸν, διὰ γὰ διατηρηθῆ ὑγρὸ καὶ
 μαλακὸ καὶ γὰ μὴν ξεραθῆ. Τὸ "δεμα-
 τικό" αὐτὸ θὰ χρησιμεύσῃ εἰς σχοιτὶ, διὰ
 γὰ δεθοῦν τὰ δεμάτια.

Τὰ δεμάτια ἔδενεν ὁ "μπαχλατζῆς",

Ένας από τους θερισιτάς. Το "δερματικό", τοποθετούσε ο θερισιτής, βάδοντας επάνω σ' αυτό 4-5 "χεριές", στάχνα ο "μπαχλατζής", τὸ ἔδενε. Διὰ τὸ σφίξιμο χρησιμοποιούσε ἕνα ξύλινο ὄργανο, πού ἐλέγετο "κλεισινίκος", (σχ. 1)

σχ. 1

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ο "μπαχλατζής", μπορούσε να ἐξυπηρετήσει 2-3 θερισιτάς, δὲν ἦταν ὅμως μόνιμος πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, διότι ὁ "μπαχλατζής", ἀρχότερα ἐγίνετο θερισιτής, καὶ ἄλλος θερισιτής χιόταν ὁ "μπαχλατζής", κτλ.

Τὰ δερμάτια, μετὰ τὸ δερμάτισμα, ἐτοποθετοῦντο ἀνά 10 εἰς βωρούς, πού ἐλέγοντο "τσερένια", καὶ ἦταν ἑτοιμα πρὸς φόρτωση. Ἡ πάλι ἐτοποθετοῦντο ὅλα μαζί εἰς ἕνα μέρος τοῦ χωραφιοῦ εἰς "θημωγιές", μὲ τὰ στάχνα πρὸς τὸ κέντρον. Στὰ "ρεβένια,"

οι Θημωνιές εφράζοντο συνήθως με "παλιούρια", ὅσο γὰ ἐλθῆ ἡ ὥρα τοῦ ἀλωνισμοῦ, πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τὰ κοπάδια τῶν ζῶων.

Ἡ πατάτα δὲν καλλιερχίθη ποτὲ εἰς τὸν Πυργετὸν.

Συγκομιδὴ σαπῶν.

Τὰ ζῶα ἐτρέφοντο καὶ τρέγονται κατὰ τὸν χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (τριφύλλι, βῆκη, ἀχριοχόρταρα, ἀχυρο).

Τὸ πῶς ἐγίνετο ἡ σπορὰ τοῦ τριφυλλιοῦ ἔχει προαναφερθῆ.

Μετὰ τὴν σπορὰν 2-3 μῆνες μετὰ τοῦ σπαρτοῦ γίνεται θερισμὸς μὲ κοσσοί. Ἐπειτα ἀφήνεται 3-4 ἡμέρες διὰ ξήρανσιν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, αφοῦ ἐδιαμέεως ἐχυρίζετο μὲ τὸ "γκούλ", ὥστε γὰ ἐλθῆ τὸ κάτω μέρος, ἐπάνω καὶ τὸ ἄνω κάτω.

Κατόπιν ἀκολουθεῖ τὸ "μπαλλάρισμα".

Τὸ "μπαλλάρισμα", παλαιότερον ἐγίνετο "τλοῦπες", μὲ τὰ χέρια. Ἀρχότερα ἐγίνοντο μπάλλες μὲ τὴν "καββόνα", καὶ ἐδένετο μὲ "πέτρες", (φλοῦδες) ἀπὸ κλάδους μουριάς. (φωτογρ 8)

Σήμερα γίνεται κυρίως μὲ "πέτρες".

Τό τριφύλλι ἀρχότερα ξαναμεγαλώνει
 καὶ ἀκολουθεῖ δεύτερο "μαχαίρι", κόψιμο
 καὶ ἐπὶ τὰ παλαιὰ τριφύλλια γίνονται
 μέχρι πέντε μαχαίρια

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Φωτογραφία 8

"Κασσότα" διὰ "μπαλλάρισμα"

Σήμερα ἐπὶ θερισμό τῶν ἐρι-
 φυλλῶν χρησιμοποιεῖται ἡ κοπτική μη-
 χανή.

Ὁ βῆκος θερίζεται μόνον μὲ τὴν
 κοσσά, κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιο καὶ

ἀφου Ξηρανθῆ, ὅπως τὸ τριφύλλι, ἐπὶ 8-10
 ἡμέρες, ἀκολουθεῖ τὸ "μπάλλαρμα, μέ"κα
 σόνα". Παλαιότερον ἐγίνετο "τλοῦπες",

Τὸ δέγμο τοῦ χόρτου ("μπάλ
 λάρμα") γίνεται ὡς ἑξῆς: Μεταφέρεται ἐ-
 ντὸς τοῦ χωραφιοῦ ἢ "κασσόνα", ἢ ὁποία
 εἶναι ξυλὴνη, διαστάσεων 1 μετ. μήκους, 0,6
 πλάτους καὶ ὕψους 0,65 ἐκ. καὶ ἀφου τοπο-
 θετηθοῦν "πέτσες" μουριάς, ἀντὶ γχοινίου, ἔτε
 ὥστε τὰ ἄκρα τῶν γὰ ἐξέρχονται τῆς
 "κασσόνας", ἐρρίπτετο ἐχτὸς αὐτῆς τὸ χόρτο
 μέ "ἀγκάλιές", ἢ μέ τὸ "θκούλι". Ὅταν ἐγέ-
 μισεν ἢ "κασσόνα", ἐπέζετο διὰ τῶν ποδιῶν
 καὶ κατόπιν ἐδέγετο μέ τῆς "πέτσες", καὶ
 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς "κασσόνας", διὰ τῶν
 χεῖρῶν, ἢ "μπάλλα", ἦτο ἔτοιμη πρὸς μετα-
 φοράν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Άλωνισμός.

Τὰ δερμάτια μετεφέροντο διά τῶν ζώων ἀπὸ τὸ χωράφι εἰς τὸ ἄλωνι καὶ ἐτοποθετοῦντο περιφερειακῶς, ὥστε οἱ στάχνες νὰ βλέπουν πρὸς τὸ ἄλωνι. Παλαιότερον ὑπῆρχαν μόνιμα ἄλωνια ἀλλὰ καὶ προσωρινά. Τὰ μόνιμα ἦταν εἰς ἰδιόκτητα "κτῆματα" καὶ τὰ προσωρινά εἰς κοινοτικούς χώρους, εἰς τὰς θέσεις "γελαδάρια", "καρυές", "μπαριάμακα", "βειατάλη", ἀγῆκον δέ, διά τὸ ἔτος τῆς κατασκευῆς, εἰς τὸν κασσιευαστὴν. Κατόπιν ἀδείας αὐτοῦ, εἶδετο το σθερά καὶ εἰς ἄλλους καλλιέρχτας.

Ὁ χωρισμὸς τοῦ γεντήματος ἀπὸ τὰ ἄχυρα, ἐγένετο πάντα εἰς τὸ ἄλωνι.

Τὸ ἄλωνισμα παλαιότερον ἤρχισε ἀπὸ εἰς 20 Ἰουλίου καὶ τελειῶνε στίς 15 Αὐγούστου. Σήμερον γίνεται μὲ μηχανές.

Τὰ ἄλωνια ἦσαν "χωματάλωνα", στροχχυλά, διαμέτρου 30-35 πόδια. Τὰ πετράλωνα πού ὑπῆρχαν μέχρι τελευταίως σήμερον ἔχουν καταστραφῆ.

Τὰ "χωματάλωνα", ἐγένοντο κάθε χρόνο, πρὶν ἀπὸ τὸν ἄλωνισμό, ἀφοῦ ἐκαθαρίζετο ὁ χώρος ἀπὸ τὰ χόρτα, μὲ τὴν βοήθειαν

της "τσάπας" και της σκούπας (ασπροφόκκο
λοι). Η εργασία αυτή γίνεται τον Ιού-
λιο και αρχίζει άμεσα ο άλωνισμός, χωρίς
ιδιαίτερες προτιμητέες ημέρας.

Έσφραγίζοντο τα δερμάτια, από τις 4 τό-
παι, ως εξής: Ένα δερμάτι εσφραγίζεται ὀρθιο
στο κέντρο του άλωνιού, διότι δεν ὑπάρχει ἄ-
λωνόστυλος. Έπειτα γύρω από αυτό ετοποθε-
τούντο ἄλλα δερμάτια, λίγο πλαχίως με τούς
στάχνες ἔπάνω και με τὸ "δερματικό," κομ-
μένο. Γύρω-γύρω, πάλι εἰν περιφέρεια, τὸ
ἄλωνι ἀφήνεται ἄεραστο, ὥστε τὰ ὑπάρχον-
τα περιθώρια ἀριστερά, δια τὰ μην φεύχον-
κατὰ τὸ ἄλωνισμα, οἱ στάχνες, ἔξω ἀπὸ τὸ
ἄλωνι.

Τὸ ἄλωνισμα πρὸ τοῦ 1912 ἐγίνετο
μέ βοδία, ἀρχότερα μέ ἄλοχα. Τὰ ζῶα πε-
ριεφέροντο κυκλικῶς σέρνοντας τὴν "δουκάνη"
καὶ ἔκαμαν τούς στάχνες ἄχυρο, ἀποχωρίζο-
μένου τοῦ καρποῦ.

Τὰ βοδία ἐξεύοντο εἰς τὸν μικρὸν
δυσχόν, πού στο κέντρο του, στο λουρί, περ-
νοῦσε τὸ σταβάρι καὶ ἐσφιρίζετο μέ τις
"μπουκλήθρες". Στὸ σταβάρι ἐδένετο ἡ "δουκά-
νη" μέ σχονί. {Φωτογραφία 10}

Με τὰ ἄλογα ἢ "δουκάνη, ἐδέετο
 σπὴν μεγάλη "παλάντζα,, ἢ ὅποια ἦτο γαν-
 τζωμένη, σὰ δύο μικρά "φαλάχια,, τὰ "φα-
 λάχια, ἐκεῖνα ἦταν δεμένα σὲς "αλυσσιδές,
 οἱ ὅποιες ὀπρνοῦσαν ἀπὸ τὴ "θλίές, σὰ
 σαμαράκια, κὶ ἔχαντζωντο σὲς "θλίές,, ἰσφ
 εἰς λαϊμαριές. (φωτογραφία 9)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

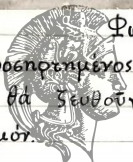

α, στραχίλα, Φωτογραφία 9
 Ἀλωνισμός με ἄλογα.

Φωτογραφία 10

Μικρός ζυγός, προεπλημένος ἐπὶ "δουκάκη"
 εἰς τὸν ὅποιον θὰ ζευθοῦν τὰ βόδια,
 διὰ τὸν ἀλωτισμόν.

Ἡ δουκάκη ἦταν δίφυλλος, ὀπλισμένη
 κάτωθεν τῆς διὰ κοπτερῶν ἑλασμάτων ἢ
 ἀποσχίδων σκληρᾶς πέτρας "τσιακμακόπετρας."

Ἐφέροντο ἐκ Λαρίσης μὲ "ἀσπρόπετρες" καὶ
 ἀπὸ τῆν Χαλκιδικὴν, οἱ "λαββαδρινές," ὅπως ἐλέ-
 γοντο, μὲ "μαυρόπετρες, καὶ πιοῦ χονδρὲς σα-
 νίδες.

Ὁ ἀλωτισμὸς τῶν φασιλίων, κουκιῶ
 ρεβυθίων καὶ κριθῆς ἐγίνετο διὰ τῶν ποδῶν
 τῶν ζώων, ζευγνυομένων διὰ σχοινίου, τὸ ὁ-

ποῖον ἐσχημάτιζε θηλειῆς ("ἀλοχόκομπο," γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸν τῶν ζῶων καὶ ἐλέγετο "τσιιατῶς," (Φωτογραφία 11)

Στὸν "τσιιατῶ," ἐβυνηθίζετο, τὰ ἀδύνατα ζῶα νὰ τοποθετοῦνται εἰς τὸ μέσα μέρος τοῦ ἄλωνιου καὶ τὰ πλέον δυνατὰ πρὸς τὰ ἔξω, διότι εἶχαν μεγαλύτεραν ἀντοχὴν.

Φωτογραφία 11

Ἄλωνισμὸς μὲ "τσιιατῶ,"

Ὁ ἄλωνισμὸς ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, "ἡ ἐκρῶσις," τῶν δερματιῶν εἶχε προηγηθῆ ἀπὸ τὰς 4 ἡ ὥρῳ, τῷ πρωΐ;

διεκόπτετο δὲ, ἀφοῦ ἐτελείωνε τὸ τρίψιμο τῶν σταχυῶν καὶ ἐμαζεύετο τὸ "γέννημα", μέγα ἄχυρα μαζί, ἑώρας ὠσειδῆς, τὸ λεγόμενον, "λαμνί".

Ἡ Ἐρχαλεία διὰ τὸν ἀλυσισμὸν ἐχρησιμοποιοῦντο ἐπίσης τὸ "φκούλι", τὸ "καρπολόι", τὸ "φκιάρ", καὶ ἡ "γκαρλάπα", ἢ "παπαδιά", ἔλα ξύλινα. { Φωτογραφία 12 }

Φωτογραφία 12

- 1 "φκούλι"
- 2 "φκιάρ"
- 3 "καρπολόι"
- 4 "γκαρλάπα", ἢ "παπαδιά"

Τὰ ἄκοπα στάχυα, ὁ χειρῶν ἔρριπεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ἄλωνιου μέτ᾽ ἀρχαλίᾳ, αὐτὰ πού ἀναφέραμεν.

Διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ χτύπημα τῶν ζῶων ἐχρησιμοποιοῦν τὴν "ἀξιάλ". Ἡ "ἀξιάλ", ἦτο βέργα ἀπὸ πετρόμελο, (μέλιο, πού φέεται εἰς τὰ δάκη), μήκους 1,5 μ. καὶ πάχους 0,015 μ. Εἰς τὸ ἐμπροσθιον ἄκρον εἶχεν ἐμπηχμένην εἰδηρὰν ἀκίδα (συνήθως καρδί). "Ὅταν ἐχρησιμοποιοῦτο διὰ τὸ ὄργωμα, εἶχεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος καὶ τὸ "ξύλοσιδερο", διὰ τὰ τοῦ χρεσιμοποιοῦ ὁ χειρῶν, οἷα τὰ καθαρίσῃ τὸ ἄλετρον.

Ἡ "ἀξιάλ" ἦτο καὶ ἓν εἶδος ὥρολογίου, διότι μὲ αὐτὴν ἐκόπευαν εἰς τὸν ὀρίζοντα, πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἡλίου καὶ ἔλεξαν π.χ. "ἔχουμε ἀκόμη δύο "ἀξιάλις, ἡλιο, μέχρι τὰ βασιλέψη".

Τὸν ἄλωνισμό ἔκαθεν ὁ ἰδιοκτήτης χειρῶν μὲ τὰ ἰδικά του ζῶα, ἐκτός ἐὰν εἶχεν ἓνα μόνον ζῶο, ὅποτε γινόνταν μὲ κάποιον ἄλλον χειρῶν "σιμπροί", ἐφ' ὅσον εἶχε κι ἐκεῖνος ἓνα μόνον ζῶον. Βασιουκοτρόπως ἄλωνισαν

πρώτα τὸ εἰσαγρι τοῦ ἑνὸς καὶ ὅταν ἐτελείωνεν ὁ ἀλωνισμὸς τοῦ ἑνὸς, ἤρχιζαν τὸν ἀλωνισμὸν τοῦ εἰσαγρι τοῦ ἄλλου.

Οἱ εἰσαγρι τοῦ ἀλωνίζοντο ἐλέγοντο "στρώμα".

Ἡ ἐργασία αὐτὴ τοῦ ἀλωνισμοῦ ἐγένετο μόνον μετὰ "δουκάνι. Οὐδεὶς ἄλλος τρόπος ὑπῆρχεν διὰ τὸν ἀλωνισμὸν τῶν δημηκριακῶν.

Διὰ τὸν ἀλωνισμὸν τῶν φασολῶν ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρησιμοποιεῖται "κόπανος", ὁ λεγόμενος "στουμπούλο", καμωμένος ἀπὸ ξύλο λεύκης, διὰ τὰ εἶναι ἐλαφρὺς, μήκους 1 μέτρου περίπου καὶ διαμέτρου 4-5 ἑκατοστῶν, σχήματος κυλινδρικοῦ καὶ ἐπίμικτες. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ τοῦ "κόπανου", ἐγένετο μόνον διὰ τὰ φασόλια, τὰ ὁποῖα, μετὰ τὸ κτύπημα, ἀποχωρίζονταν ἀπὸ τὰ "φασόλόφλλα". "Στουμπούλο" (κοπανίζον) τὰ φασόλια, τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ παραχωροῦ, ἀφοῦ τὰ ἐβάσαν σωρὸν ἐπὶ τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ, ἢ ἐπὶ "κατώι", ἢ ἐπὶ "χαμάκι", ἐπὶ "κουτσί", κτλ. καὶ ἐβάσαντο "σταυροπόδι", (βόλα δόν) ἢ χονακιστοὶ ἀνὰ 2-3 ἄτομα.

Ὁ κάθε "πάτος, (σωρός) ἔπρεπε νὰ ἔχη καρπὸ 25-30 ὀκάδες περίπου φασόλια.

Οἱ "τσιφλικάδες, ἔπαιρναν γυναῖκες διὰ τὸ κοπάνισμα τῶν φασολιῶν ἐπ' ἀμοιβῇ 1,2-2 δραχ. ἡμερησίως (πρὸ τοῦ 1919).

Ἀπὸ τοῦ 1950 ὅμως καὶ ἐντεῦθεν, ὁ ἄλωσημός τῶν φασολιῶν γίνεται ἢ μὲ "τέλα τμά", ἢ καὶ μὲ μηχανεὶς "κομπίνες". Οἱ πῶ πολλοὶ ὅμως συνηθίζουν τὸ κοπάνισμα (& "στουμπισμα") μὲ τὸν "κόπανο".

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλ-
 κωμοῦ ἐσυνήθισαν νὰ τραγουδοῦν διά-
 φορα τραγούδια ὅπως τὸ κατωτέρω:

" Τρεῖς περδικούλες κάθονταν στὸν Πύργου-
 το, στὸν Πύργου.

Ἡ μὰ κοιτᾷε κατ' τὸ γιὰλό κι ἡ ἄλλη
 κατὰ τὴν Πούρλια

Ἡ τρίτη, ἡ μικρότερη, μοιρολογᾷε καὶ λέει:

"Ὁ Μπᾶς - Ἀγᾶς μᾶς ἔρχεται μὲ 18 χιλιάδες.

Οὐδέ στὴν Πούρλια παίρνει ψωμί, κηδέ

στὴν Ἀβαρνίτσα.

Στὸν Πύργουτὸ ζημέρωσε, τροῦρω στὸ κονάμι

τὸν Ἀποστόλ' ἀράδιζε, τὸν Ἀποστόλ' χυρεῖει //

(Ἐλέγετο ὅτι ὁ Ἀποστόλμος ἦτο μάλλον

κλέφτης και ὅτι ὑπεσκήρισε τοὺς Τυρχεσινοὺς
καὶ κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν Τούρκων

Διὰ πρώτην φοράν ἔχινε χρῆ-
σις ἀλwynσιτικῆς μηχανῆς τὸ 1934. Τὴν
ἐπρομηθεύθη ὁ ἐκ Τυρχετοῦ Εὐάγγελος Μιχ.
Ντάβας καὶ ἐλειτοῦρχει μὲ καδάνι.

Οἱ ἀλwynσιμένοι σταχὺες ἐλέ-
χοντο "στρῶμα" καὶ συσσωρεύοντο μὲ τὴν
"γκαρλάπα ἢ παπαδιά" καὶ ἐν συνεχείᾳ
τὰ ὑπολείμματα (ὅσα δὲν τραβοῦσε ἡ
"γκαρλάπα"), ἐμαδεύοντο μὲ τὸ "ἀεπροφόν-
καλο" (κεκοῦπα κατεβυενασμένη ἀπὸ εἶδος
μικροῦ θαμνοῦ).

Ὁ εὐχρηματισόμενος σωρός εἶχε σχῆμα
ἐπίμκτες, θέειν δὲ παραλλήλον πρὸς τὴν
θάλασσαν, διὰ τὰ βοηθᾶ ὁ θαλασσιναὸς
ἀέρας τὸ "λίχνισμα". Ὁ σωρός αὐτὸς τῶν
ἀλwynσιμένων σταχύων, ἐλέγετο "λαμτί".

Τὸ "λίχνισμα" ἐχίνετο μὲ τὸ "καρπο-
λόι" καὶ μὲ τὸ "φκιάρι" (ξύλινα).

"Ἐλίχνιζε" ὁ παραγωγὸς, ἄνδρας ἢ γυ-
ναῖκα, βοηθούμενος ἀπὸ 1-2 μέλη τῆς οἰκο-
γενείας.

Τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων μὲ
τὸν καρπὸν, μετὰ τὸ λίχνισμα ἐλέχοντο

"κότσαλα", Διά τὰ "κότσαλα", ἐκτυθίζετο
 καὶ δεύτερος ἄλωνατος, μετὰ πόδια τῶν
 ζώων, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο "τσιατῆαι", ὅπως
 ἐπίσης καὶ πρὸν ἄλωνατος τοῦ κριθαριοῦ.
 Ἐπίσης καὶ τὰ ρεβύθια ἄλωνατος μετὰ
 "τσιατῆαι".

Ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ, ἀπὸ τὰ
 παραμείναντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν,
 ἐγένετο μετὰ "διρμόν". Τὰ ἐναπομείνα-
 ντα δὲ τεμάχια μετὰ "διρμονάκι",
 ἐκαθαρίζοντο μετὰ "διρμονάκι" ἢ κόβινο,
 τὸ ὁποῖον ἐν τῆβίς ἐχρησιμοποιεῖ γυναῖκα
 (Φωτογραφία 13)

β.

α.

α. "διρμόν", Φωτογρ. 13
 β. "διρμονάκι" ἢ κόβινο.

Οἱ κόκκοι τῶν δημητριακῶν ἐχωρίζοντο ἀπὸ τὰ ἄχυρα διὰ τοῦ λιχνισματος. Ἀκολουθοῦσε ὁ καθαρισμὸς τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ "κόσσαλα", μέ τὸ "δερμόνι". Τὸ "δερμόνι" ἐσπρίζετο διὰ τοῦ κρίκου του εἰς τὸ "καρπολόι". Τὸ δὲ "καρπολόι" ἐκαρφώτετο στὴ γῆ ἢ στὸ σωρὸν. Ἦτο τὸ "δερμόνι" μεγάλον, εἰσχινο ἢ δερμάτινον, στεροχτυλὸ κόκκινον. Καὶ τὸ κόκκινον ἐπίεσις ἢ "δερμονάκι", ἦτο τοῖσχινο ἢ δερμάτινον, στεροχτυλὸ καὶ μικρότερον ἐν τῷ μέγεθος ἀπὸ τὸ "δερμόνι".

Ἀφοῦ τὸ ἐσπρίζεν ὡς ἀνεφέρθη, εἰς τὸ "καρπολόι", ὁ χειρουργὸς ἐκράτει τοῦτο ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ τὸ κουτοῦσε ῥυθμικὰ καὶ "δερμονίζονταν", μέ τὸ πῆχυναι-ἔλα. Ἐάν δὲν ἐκκαθαρίζετο, τότε τὸ ἐκοκίγιζε γυναῖκα μέ τὸ "δερμονάκι", ἢ τὸ ἀνέμιζε, γυρίζοντας πλαγίως τὸ κόκκινον, ἐνῶ ἄλλη γυναῖκα, ἐάν δὲν ἐφυσοῦσε ἄερας, ἐπροκάλει ρεῦμα ἀέρος διὰ τοῦ βαρῶθρον.

Ὁ καρπὸς ἕτοιμος πλέον ἐμαζεύετο σωρὸς. Πρὶν ὅμως μασευθῆναι, καὶ μόλις μετὰ τὸ λιχνισμα, ὁ ὡσειδῆς σωρὸς τοῦ σιταριοῦ ἐλέγετο "σαῖτα". Εἰς

τόν σωρόν αὐτόν { "σαίτα" } ἐμπηγνύετο καθέως τὸ "καρπολόι," ἢ τὸ ξύλινο "φικάρ," διὰ τὰ μετρηθῆ δια τῆς παλάμης τῆς χειρὸς, πόσα περίπου "σταμπόλια, σιτάρι περιέχει ὁ εχηματισθεὶς σωρός.

Τότε ἤρχετο, παλαιότερον, ὁ "Μπαὶ Χαβαλές," δηλ. ἀνώτερος ὑπάλληλος τοῦ "ἀφέντι," διὰ τὴν εἰσπραξιν τοῦ τρίτου. Ἡ μέτρησις τοῦ σίτου ἐγίνετο με δοχεῖον { "μέτρον," } πού ἐλέγετο "μισοστάμπουλο." Τὸ "μισοστάμπουλο," ἦτο ξύλινον, κυλινδρικόν και χωροῦσε 12 ὀκάδες σιτάρι. { Φωτογραφία 14 }

Δύο "μισοστάμπουλα," ἢ "βιδούρια," ἀποτελοῦσαν ἓνα "σταμπόλι."

Ἐπιθεῖς εἰς τὸ ἀλώνι κατεβάλλετο εἰς εἶδος { σιτάρι } τὸ ἀχροφυλακιώτικο.

Ἄλλο μέτρον χωρητικότητος πού ἦτο ἐν χρήσει παλαιότερον, εἶναι ἢ "τσιούμα." Ἡ "τσιούμα" ἦτο ὅμοια εἰς τὸ σχῆμα με τὸ "μισοστάμπουλο," και ἐχωροῦσε 9 ὀκάδες σιτάρι.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σταμπόλια, { "Μισοστάμπουλα", }

Ο καρπός μετεβέρετο υπό του χωρχού, εντός της οικίας και συνεκεντρώνετο εις έν δωμάτιον / "όντα ή θωρός εις τό "χαγιατι," ή έτοποθετείτο εις μεγάλα "βαένια," { κάδους } ή εις "χυφτοκόφωνα," χωρητικότητος περίπου 100 οκάδων. Άλλοτε τό έμάζευαν εις πολύ μεγάλους σάκκους, πού έλέγοντο "μποῦρντες".

Τὸ ἄχυρο ἀποθηκεύετο εἰς τὸ ὑπόγειον τῆς οἰκίας "κατώϊ", ἢ εἰς καλύβην ἐντὸς τῆς αὐλῆς. Ὅσοι δὲ εἶχαν πολλὰ δῶα ἀποθήκων τὸ ἄχυρο εἰς καλύβην ἐντὸς τῶν χωραφιῶν των. Μετεφέρετο δὲ ἐκεῖ τὸ ἄχυρον, ἀφοῦ ἐφορτῶνετο εἰς δῶα ἐντὸς δικτύων πλεγμένων ἀπὸ σχοινιά.

Ἡ διαλοχὴ τῶν σπόρων ἐγίνετο, κατ' ἄλλους μὲν ἐκ τῶν καλύτερων σταχυῶν κατὰ τὸν θερισμόν, κατ' ἄλλους δὲ ἐλαμβάνετο ὁ σπόρος ἀπὸ τῶν σωρῶν τοῦ ἀλωπιῶ. Σήμερον ὅμως οἱ περίεργότεροι γεωργοὶ προμηθεύονται σπόρον ἀπὸ τῆν Ἀγροτικὴν τράπεζαν Ἐλλάδος (Α.Τ.Ε.).

Ὅλοι σχεδὸν οἱ γεωργοί, εἶχαν τὴν συνήθειαν γὰ κάμουν, πρὸ τοῦ θερισμοῦ πλέγμα, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο "χτένι". Ἐφυλάσσετο δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, μέχρι τῆς νεᾶς ἐσοδείας καὶ τὸ ἐκρεμοῦσαν εἰς ἔμφανῃ θέσιν ἐκτὸς οἰκίας, συνήθως δὲ κάτω ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι.

Τὸ "χτένι" κατεσκευάζετο, διὰ

τά λάβουν ἕξ αὐτοῦ σάχαις, τὰ ἐπέμα-
τα τῶν ὁποίων θὰ ρίζουν εἰς τὸν ἑπό-
ρον τὴν ἄλλην ἕχρονιά, καὶ διὰ καλαι-
θθηκικούς λόγους.

Ἔως ἀνωτέρω πληροφορίας ἐυνέλεξα
ἀπὸ τῶν κ. Γεώργιον Μαγαλιόν, κάτοικον
Πυργετοῦ, ἐτῶν 76.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

Τὸ ἔθνος τῆς πυρᾶς εἰς τὸν Πυργε-
τὸν ἐλάμβανεν χώραν κατὰ τὴν ἑσπέραν
τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀποκρεω Ἰουλιανῆς.

Ἡνάπτετο εἰς ἑκάστην οἰκίαν
ἡμαχάλα, γὰρ μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ σκοτούς.
Σήμερον τὸ ἔθνος αὐτὸ ἔχει ἀτομί-
σει, ἢ ὅπωςδήποτε ἔχει περιορισθῆ εἰς
τὸ ἐλάχιστον.

Ἡ φωτιά αὕτη ἐλέγετο Ἀπο-
κριάτικη καὶ τὴν ἡνάπτον, παλαιότερον
ἀνδρες ἡλικίας γαράντα περίπου ἔτων.

Σήμερον τὴν ἡνάπτον ἔρφηβοι
15-18 ἔτων.

Ἡ συλλογὴ τῶν ξύλων, κυρίως
κλάδων ἀπὸ ὄσπάρτα, κέδρα, πουρνά-
ρια, μουντζούνες, κελ, ἐγίγετο ὑπὸ παι-
δων ἡλικίας 8-15 ἔτων. Τοὺς κλάδους
αὐτοὺς μετέφερον καὶ μεταφέρουν ἐφ-
νοντάς τους. Τοὺς κόπτουν δὲ μὲ κλα-
δευτήρια, βουχιάδες, μαχαίρια κελ. ἀπὸ
αἰς παρακείμενες πλαγιῆς ἢ χαράδρες.
Τὰς κόπτου καὶ τοὺς μεταφέρουν
ἀριστερῆς ἡμέρας ἑνωρίτερον. Τὰ ξύλα

αὐτὰ καὶ τοὺς κλάδους ἐξοποθέτουν εἰς
 σωροὺς εἰς μίαν αὐλήν, ἣ ὅποια εὕρισκε-
 το πλησίον τοῦ χώρου, ὅπου ἐπρόκειτο
 νὰ ἀνάψουν φωτιά.

Τὴν ἐσπέραν τῶν Ἀποκρῶν καὶ
 πρὶν ἀνάψουν οἱ φωτιές, προσεπάθουν τὰ
 παιδιά τοῦ ἐνός "μαχαλα" (βουνοκίας), νὰ
 κλέψουν κλάδους ἀπὸ τὸν σωρὸν τῆς ἄλ-
 λης βουνοκίας.

Μόλις ἠνάπτετο ἡ φω-
 τιά, ἐγίνετο μέγας θόρυβος, ἀπὸ κούδα
 νὰ προβάτων, ἀλόφων (κυπριά), τὰ ὀ-
 ποῖα ἐκρούον δαιμονιωδῶς, εὐθύμοι γέ-
 ροι, καρναβάλια καὶ ἤκούοντο δὲ ἀναφ-
 ῆραι κραυγαὶ καὶ ἄσματα ἀεμνα καὶ
 αἰσχρὰ (μὴ δυνάμενα νὰ καταγραφῶνται).

"Ὅλα τὰ ἄσματα ἤρχιζον μὲ τὸ
 ἔξῃς:

" Μπρέ, μπρέ, μπρέ
 τίς τρανές τίς ἀποκρῆς
 π' ἀποκρεύουν τὸ τυρί
 καὶ ταχιά τὸ "μπουραγί".

Τὴν πυρὰν πηδοῦσαν,
 ὄσοι ἄρρενες γέοι θεωροῦσαν τὸν ἑαυ-
 τὸν τῶν, ἱκανὸν πρὸς τοῦτο.

ἡν ἡμετέροισι γύρω ἀπὸ τῆν φωτιάν ἐχί-
νοντο χοροὶ ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ γυναι-
κῶν εὐχρότως, ἐνῶ ἐτραχουδοῦσαν
ἀποκριτικὰ ἀνεμα ἀεμαα.

Οἱ οἰκοδεσπόται τῶν χειρο-
τικῶν πρὸς τῆν φωτιάν οἰκιῶν, προ-
βέβηρον, εἰς τοὺς παρῑρικομένους ἐν
τῆν φωτιάν, ρακί καὶ χαλβάν.

Ὁ ἔθιμον αὐτὸ τῆς πυρᾶς,
ὡς προαναφέρθη, διατηρεῖται καὶ σήμε-
ρον ἀλλὰ ἠτόνισεν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τῆν φωτιάν τῆν ἀπο-
κριτικῆν, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περὶ-
πτωσιν ἠνάπτετο φωτιάν εἰς Πυρρετόν.

Ὅς ἀνωτέρω πληροφορίας παρέσχον οἱ:

Γεώργιος Μαχαλιός, ἐτῶν 76 ἐν Πυρρετοῦ

Γκριτζίας Ἀπόστολος, » 76 » »

Τζιάτσης Ἀντώνιος » 50 » »

Ἀθανάσιος Κ. Οἰκονόμου, διδάκαλος.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ τῆς 1-15

Φεβρουαρίου 1970.]

Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο γι-
δροῦν, τριγωνικὸν μὲ οὐραν. Διὰ τὸ ξεχέρ-
σωμα ὑπῆρχεν ἄλλος τύπος ὑνίου μὲ τρεῖς
κόψεις ("φτερά") καὶ δὲν εἶχεν ἰδιαίτερον ὄνο-
μα. (Φωτογραφία α').

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Φωτ. α'

1 ὑνὶ διὰ ξεχέρσωμα . 2 ὑνὶ διὰ ὄρχωμα.

[οἰκονόμου Ἀθανάσιου
διδάκταρος Πυργετού